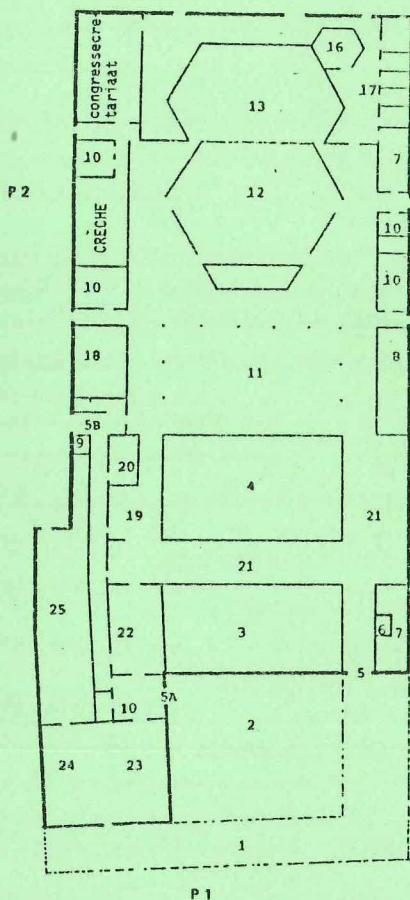

Congres boek

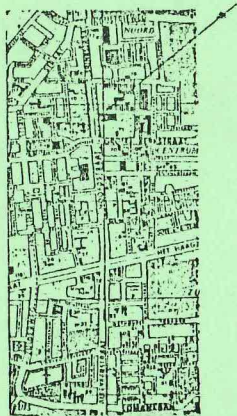
HOOGVEEEN 20-9-80

PLATTEGROND
CULTUREEL CENTRUM
'DE TAMBOER'

- 1 . luifel
- 2 . terras
- 3 . vijver
- 4 . binnentuin
- 5 . hoofdingang
- 5a. ingang café-restaurant
- 5b. zij ingang
- 6 . receptie - kassa
- 7 . administratie
- 8 . garderobe
- 9 . invalidentoilet
10. toiletten
11. foyer/kleine zaal
12. schouwburgzaal
13. toneel
14. vergaderzaal enz.
15. vergaderzaal enz.
16. artiestenfoyer
17. kleedkamers
18. pauze-buffet
19. expositie-kabinetten
20. direktie
21. expositie-gang
22. zaal voor diners enz.
23. café
24. restaurant
25. keuken

P1. Parkeerterruimte + 10 auto's
P2. Parkeerterruimte 1000 auto's

Het
Redelijk
Alternatief.

de tamboer
cultureel centrum
houdtstraat 17
hoogeveen

WAT IS WAT ?

ECD	=	Eerste Congresdemocraat (nr.7/80)
CB	=	Congresboek

WAT IS WAAR TE VINDEN ?

Congresstuk ECD 1	=	Hoofdstuk Onderwijs, blz. 2 ECD
Congresstuk ECD 2	=	Hoofdstuk Emancipatie, blz. 6 ECD
Essentiële beslispunten Onderwijs	=	CB, blz. 2
Moties Onderwijs 1 t/m 25	=	CB, blz. 5 t/m 17
Amendementen 100 t/m 187 op par. 1 t/m 11 Onderwijs	=	CB, blz. 18 t/m 44
Onderwijs, par. 12	=	CB, blz. 45 t/m 50
Amendementen 188 t/m 203 op par. 12 Onderwijs	=	CB, blz. 51 t/m 54
Amendementen 204 t/m 208 op par. 13 Onderwijs	=	CB, blz. 55
Moties 26 en 27, Onderwijs	=	CB, blz. 56
Essentiële beslispunten Emancipatie	=	CB, blz. 57
Amendementen 1 t/m 67 op Emancipatie	=	CB, blz. 58 t/m 77

CONGRESVOORBEREIDINGSKOMMISSIE

In dit congresboek vindt u alle op de hoofdstukken "onderwijs" en "emancipatie" ingediende amendementen en moties. Om deze wijzigingsvoorstellen snel te kunnen vergelijken met de ontwerp teksten, afgedrukt in de Eerste Congresdemocraat en vervolgens uw stemgedrag te kunnen bepalen zijn hieronder zeer beknopt de kerngedachte en de essentiële beslispunten uit het ontwerp op een rij gezet.

De ingediende amendementen en moties staan aansluitend in dezelfde volgorde als de paragrafen van de te behandelen hoofdstukken van het beleidsprogramma.

De congresvoorbereidingscommissie hoopt hiermee het 'inlezen' en ontdekken van de kern of bedoeling van amendementen en moties te vergemakkelijken. In een relatief hoog tempo moeten vele, vaak verstrekkende beslissingen worden genomen.

"Weten waar het precies om gaat" bij stemmingen is de basis voor verantwoorde besluitvorming.

Dat is de bedoeling van deze congresbijdrage. Niet meer maar ook niet minder.

Namens bovengenoemde commissie,
Jan van den Hazel.

N.B. In dit congresboek is na amendement 185 een nieuwe (integrale) ontwerp-tekst voor par. 12 van het beleids-program hoofdstuk "Onderwijs" opgenomen, ter vervanging van het in de Congresdemocraat opgenomen tekstgedeelte. Het waarom en hoe van e.e.a. zal tijdens de ALV worden toegelicht.

Onderwijs

Algemeen

8.1.1. Individueel belang.

- Toegankelijkheid tot het onderwijs dient voor ieder gelijk te zijn.

8.1.3. Zwakkere groepen.

- De overheid dient een actief beleid te voeren. Speciale aandacht is vereist voor hen die niet of onvoldoende voor zichzelf kunnen opkomen
- Onderwijs is een zodanige belangrijke investering t.b.v. volgende generaties dat financiering niet volledig afhankelijk mag zijn van schommelingen in de economie.

2. Leerplicht en leerrecht.

- na leerplicht volgt leerrecht voor iedereen; draaipunt bij 16 jaar
- het leerrecht uitwerken in een systeem van wederkerend onderwijs en/of volwasseneneducatie.

3. Onderwijsstructuur.

D'66 pleit voor herwaardering van handvaardigheden zowel maatschappelijk als salarieel.

- (Daarom) streven naar een uiteindelijk volledig geïntegreerd onderwijs in de eerste cyclus (3 jaar) van het voortgezet onderwijs gevolgd door differentiatie en beroepskeuze in de tweede cyclus en een verdere specialisatie in de bedrijfsopleiding, HBO en WO.

4. Toegankelijkheid.

Belemmeringen om aan onderwijs en vorming deel te nemen dienen te worden weggenomen voor met name jeugdigen in achterstandssituaties, anderstaligen en gehandicapten.

- Het is onaanvaardbaar om bij toelating tot onderwijsinstellingen uit capaciteitsoverwegingen te moeten selecteren.
- De arbeidsmarkt dicteert nu in overwegende mate het onderwijsaanbod; D'66 wil de toegankelijkheid van onderwijs minder afhankelijk maken van dit mechanisme door ontkoppeling van inkomen/opleidingsniveau/sociale uitkering en toekomstgerichte, objectieve voorlichting.

5. Inrichting van het onderwijs.

- Jeugdigen moeten steeds meer en steeds eerder invloed op het onderwijs kunnen uitoefenen. Het onderwijs dient daarop te worden gericht.
- D'66 denkt eerder in termen van kleinschalige onderwijsvoorzieningen dan aan grote tot zeer grote instituten
- In kleine kernen en centra van grote steden dienen basisonderwijs voorzieningen gehandhaafd te blijven.

6. Beheer en democratisering.

6.2. D'66 wil het onderwijsbeleid decentraliseren en onder controle van de direct betrokkenen brengen.

De wet op de ondernemingsraden dient overeenkomstig toegepast te worden op onderwijsinstellingen.

De leerkracht bij openbaar onderwijs moet in de gemeenteraad kunnen.

7. Financiering en regelgeving.

- realisering van een stelsel van volwassenen-educatie
- voor leerrecht (onderwijs boven 16 jaar) wél betalen, daarnaast een voor ieder toegankelijk studiefinanciering.
- minder gecompliceerde regelgeving, minder ministeriele nota's, meer wetgeving.

8. Basisonderwijs/speciaal onderwijs.

- D'66 is tegen verlaging van de leerplichtleeftijd
- Peuteropvang is géén onderwijs
- Basisonderwijs en buitengewoon onderwijs moeten worden samen-gevoegd
- Huidig buitengewoon onderwijs wordt dan omgevormd in een stelsel van orthopedagogische voorzieningen.

9. Voortgezet onderwijs.

- Overheid legt einddoel vast en waarborgt vrijheid van inrichting (van 1e cyclus)
- Een verlenging van de brugperiode in het voortgezet onderwijs dient te worden afgewezen als een structuur bevestigende nood-oplossing.

- D'66 wil "brede" scholengemeenschappen (met integratie van MAVO/LBO en onderbouw HAVO/VWO) te bevorderen.
- In de 2e cyclus een overeenkomstige integratie met MBO.

10. Opleiding onderwijsgevenden.

- Primair richten op pedagogische taak, vakopleiding is afgeleide.
- Nascholing is noodzakelijk en verplicht
- Opleidingsinstituten voor het nieuwe basisonderwijs opzetten.
- Idem ten behoeve van volwasseneneducatie.

11. Verzorgingsstructuur.

- Er dient een wet op de verzorgingsstructuur te komen.
- Taakafbakening tussen landelijke en regionale instellingen
- Alle verzorgingsinstellingen werken voor alle levensbeschouwelijke richtingen in het onderwijs.

13. Volwasseneneducatie.

- Binnen O en W moet een directoraat generaal volwasseneneducatie (ve) komen
- Een speciaal verantwoordelijke bewindsvrouw/man voor de ve is noodzakelijk
- D'66 wil streven naar een parte wet voor de ve.

MOTIE 1.

Indieners: H.C.M. Barendse e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp: Onderwijs

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 september 1980,

Overwegende dat

- het concept-beleidsprogramma onvoldoende getuigt van een eigen visie en van eigen actiebeginselen van D'66.
- het concept beleidsprogramma derhalve onvoldoende basis biedt voor concrete beleidsuitspraken welke dan ook ontbreken op een aantal principiële en actuele punten van het onderwijsbeleid
- het concept qua inhoud, opbouw en stijl geen samenhangend, en in sommige gevallen zelfs een tegenstrijdig geheel vormt
- het beleidsprogramma een aantal beweringen en uitspraken bevat die onjuist, dubbelzinnig of onbegrijpelijk zijn

d) draagt het hoofdbestuur op

het concept programma te (laten) herschrijven en zo spoedig mogelijk opnieuw aan de vergadering voor te leggen,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 2.

Indieners: R. Stoutjesdijk e.a.
Woordvoerder: R. Stoutjesdijk
Onderwerp: Onderwijs

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 september 1980, kennis genomen hebbende van hetgeen in het concept beleidsprogram is gesteld in par. 8 over verlaging van de leerplichtleeftijd en over het peuteropvangwerk,

van oordeel zijnde dat

- de vraag of de leerplichtleeftijd al of niet verlaagd moet worden nader bestudeerd moet worden en met degelijke argumentatie omkleed
- het belang van het peuteropvangwerk onvoldoende in bedoelde tekst tot uitdrukking komt

verzoekt het hoofdbestuur

een werkgroep in te stellen die deze onderwerpen nader bestudeert en een nieuwe concept-tekst opstelt te behandelen op een volgend congres, en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 3.

Indieners: B. Beck e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp: Onderwijs

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 september 1980.

Overwegende dat

- de indeling van deel 3, hoofdstuk 8, par. 1 t/m 11 veel te wensen overlaat
- in logische volgorde eveneens niet uitblinkt
- de betekenis soms onduidelijk blijft, dan wel op meer dan één manier uitleg-

legbaar is

Is van oordeel dat

- voor een goed begrip van de samenhang een logische volgorde noodzakelijk is
- uit de tekst helder moet blijken, wat men bedoelt en dit op één manier uitlegbaar moet zijn
- het bovengenoemde concept-tekstgedeelte hieraan niet voldoet

spreekt als haar mening uit, dat herschrijving van de paragrafen 1 t/m 11 noodzakelijk is

verzoekt het hoofdbestuur de paragrafen te (laten) herschrijven

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 4

Indiener: B. Beck e.a.

Woordvoerder:

Onderwerp: onderwijs

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 september 1980,

overwegende dat

- de verantwoordelijke redactie zo exclusief van het leerrecht is uitgegaan, dat zij de feitelijke situatie rond de discrepantie tussen het aantal studieplaatsen aan verschillende faculteiten en het aantal inschrijvingen uit het oog is verloren
- een beleid ten aanzien van het zogenaamde "uitloten" essentieel is in de huidige realiteit

is van oordeel dat

- een dergelijk beleid in het beleidsprogramma opgenomen dient te zijn
- hierbij grotere kansen kunnen worden toegekend op basis van leeftijd en/of studieresultaten

spreekt als haar mening uit dat zij een dergelijk beleid met de bovengenoemde toevoeging essentieel acht

verzoekt het hoofdbestuur voor de herziene tekst een dergelijk beleid te ontwikkelen en op te nemen,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 5

Indiener: B. Beck e.a.

Woordvoerder:

Onderwerp: onderwijs

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 september 1980

overwegende dat

er bij het Wetenschappelijk Onderwijs te weinig programma's afgestemd zijn op buitenlandse studenten, met name uit de Derde Wereld en op degenen die hun studie volgen om in het buitenland (met name in de Derde Wereld) te gaan functioneren

spreekt als haar mening uit,

dat de overheid een beleid dient te ontwikkelen dat meer aandacht geeft aan bovengenoemde programma's en dat het beleidsprogramma van D'66 hiervoor

een aanzet kan geven
verzoekt het hoofdbestuur

een aparte paragraaf te (laten) ontwikkelen en op te nemen die ingaat op deze problematiek en aanzetten aandraagt voor het omzetten van deze visie in een beleid.

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 6

Indieners: B. Beck e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp: Onderwijs

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 september 1980.

Overwegende dat

- de in par. 3 voorgestelde onderwijshervorming noodzakelijkerwijs experimenten met zich mee brengt die naast de experimenten staan die al in werking zijn voor de middenschool
- de experimenten voor de middenschool al jaren lopen zonder geëvalueerd te zijn
- experimenten met betrekking tot onderwijshervormingen een grote belasting vormen voor zowel onderwijsgevendens als vooral leerlingen

is van oordeel dat

- het opzetten van experimenten voor hervorming die slechts voor een klein deel verschillen van reeds lopende projecten niet zinvol is
- de experimenten rond de middenschool geëvalueerd dienen te worden en op hun waarde geschat
- in de komende kabinetsperiode een beslissing moet worden genomen over het al dan niet invoeren van de middenschool

spreekt als haar mening uit dat

het betreffende gedeelte van het hoofdstuk zodanig gewijzigd dient te worden, dat bovengenoemd oordeel er in verwoord wordt

verzoekt het hoofdbestuur

de redactie van par. 3 in deze zin te (laten) herschrijven

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 7

Indieners: B. Beck e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp: Onderwijs

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 september 1980,

Overwegende dat

- het onder par. 6.2 in de laatste alinea gestelde niet duidelijk weergeeft wat men bedoelt en ten delen essentiële zaken weglaat
- met het hierboven gememoreerde tekstgedeelte bedoeld wordt, dat de gebruikers van de bijzondere scholen zeggenschap krijgen over het bestuur ervan, in tegenstelling tot de huidige situatie

- bovendien gesuggereerd wordt, dat de openbare scholen een andere bestuursvorm krijgen en niet meer door de gemeenteraad bestuurd worden, maar door een door de gebruikers gekozen bestuur, b.v. in een bestuursvorm ex. art. 61

is van oordeel

dat het onder 2 en 3 hierboven genoemde niet tot uiting komt

spreekt als haar mening uit,

dat bovengenoemd tekstgedeelte in deze zin veranderd dient te worden

verzoekt het hoofdbestuur

dit in de herziene tekst op te nemen.

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 8

Indieners: B. Beck

Woordvoerder:

Onderwerp: Onderwijs

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 september 1980.

Overwegende dat

het onder par. 7.1. in de laatste alinea gestelde (een stelsel ... hierbij aan...) niets meer inhoudt dan een feitelijke constatering

is van oordeel

dat een uitgewerkt beleid voor een iedereen toegankelijke studiefinanciering niet in het beleidsprogramma mag ontbreken

spreekt als haar mening uit, dat zij een dergelijk beleid een wezenlijke zaak acht

verzoekt het hoofdbestuur

een dergelijk beleid te ontwikkelen en in de herziene tekst op te nemen

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 9

Indieners : Bas Beck e.a.

Woordvoerder:

Onderwerp : Onderwijs, par.7.2., financiering en regelgeving, 4de alinea.

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 september 1980, overwegende dat

de tekst van paragraaf 7.2., 4de alinea ("Een universeel ... specifieke omstandigheden") voor degenen die het beleidsprogramma zullen gebruiken onbegrijpbaar is,

spreekt als haar mening uit dat

bovengenoemd tekstgedeelte in duidelijkere, begrijpelijke taal dient te worden gesteld,

verzoekt het Hoofdbestuur hiervoor zorg te dragen,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 10

Indieners : Bas Beck e.a.

Woordvoerder:

Onderwerp : Onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept. 1980, overwegende dat:

1. volgens een door de ALV aangenomen motie (nr. ...) een keuze moet worden gemaakt tussen kleinschalige onderwijsvoorzieningen en "brede" scholengemeenschappen,
2. de grootschalige scholen het meest negatief zijn voor onderwijsgevend en -nemenden;

spreekt als haar mening uit dat

zij voorshands de voorkeur geeft aan kleinschalige scholengemeenschappen,

verzoekt het Hoofdbestuur dit in de herziene tekst op te nemen en de implicaties ervan te verwerken,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 11

Indieners : Bas Beck e.a.

Woordvoerder:

Onderwerp : Onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980, overwegende dat:

1. de voorkeuren die de concept-tekst uitspreekt voor
  - a. 'kleinschalige onderwijsvoorzieningen' par.5, derde alinea),
  - b. 'brede scholengemeenschappen' (par.9.2, 2de alinea)een tegenspraak vormen,
2. het vormgeven aan beide voorkeuren door het vormen van kleinschalige, brede scholengemeenschappen voorshands onmogelijk is, doordat dit onverantwoord hoge kosten met zich meebrengt;

is van oordeel dat

er een voorkeur moet worden uitgesproken voor
of kleinschalige (en noodgedwongen 'smalle') onderwijsvoorzieningen,
of 'brede' scholengemeenschappen (die noodgedwongen grootschalig zijn);
spreekt als haar mening uit dat

een bovengenoemde keuze in het beleidsprogramma opgenomen dient te worden;

verzoekt het Hoofdbestuur deze keuze (zoals die door een motie (nr.)
is vastgesteld door de ALV in de herziene tekst op te nemen;

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 12

Indieners : Bas Beck e.a.

Woordvoerder:

Onderwerp : Onderwijs, par.12.2, het tertiaire en quartaire onderwijs,
(het tertiaire onderwijs), vierde alinea.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980,
overwegende dat:

1. de gedachte van de delta-clusters (paragraaf 12.2, 4de alinea)
zeer waardevol kan zijn,
2. in de concept-tekst niet duidelijk wordt wat er precies met het
begrip bedoeld wordt;

is van oordeel dat:

1. het begrip delta-clusters nadere uitleg behoeft,
  2. het onderzoek naar een eventuele invoering van delta-clusters
nadere uitwerking behoeft,
  3. bij het onderzoek naar en de experimenten met delta-clusters de
haalbaarheid voortdurend in het oog gehouden dient te worden;
- spreekt als haar mening uit, dat zowel het begrip als het onderzoek
naar de eventuele invoering van delta-clusters duidelijker uitgewerkt
in het beleidsprogramma opgenomen dient te worden;

verzoekt het Hoofdbestuur hiervoor zorg te dragen

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 13

Indieners : Bas Beck e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept. 1980-
overwegende dat:

1. de concept-tekst zich uitspreekt
  - a. tegen het aannemen van een geheel nieuwe staf voor de open universiteiten,
  - b. voor het aannemen van een nieuwe staf voor de volwassenen-educatie,
2. deze situaties goed met elkaar vergelijkbaar zijn en het argument voor een aparte staf van de volwasseneneducatie namelijk het grote tekort aan arbeidsplaatsen in het onderwijs, evenzeer opgaat als argument voor een aparte staf voor de open universiteiten;

is van oordeel dat

zowel de kwaliteit van de open universiteiten als de werkgelegenheid in het onderwijs gebaat is met een aparte staf;

spreekt als haar mening uit, dat ook de open universiteiten een aparte staf krijgen,

verzoekt het Hoofdbestuur dit standpunt in de herziene versie op te nemen,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 14

Indieners : Bas Beck e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980,
overwegende dat:

1. de doelstelling van het onderwijs is: een voorbereiding op het functioneren in de maatschappij en een begrip van, zowel als voor de diverse inzichten die er op het maatschappelijk gebeuren leven te geven,
2. het openbaar onderwijs per definitie meer garanties biedt om de leerling kennis te laten nemen met deze diverse inzichten dan een onderwijsinstelling die op één van deze inzichten gebaseerd is;

is van oordeel dat

binnen een liberaal en vooral democratisch denken het bovenstaande in acht genomen het openbaar onderwijs de voorkeur verdient;

spreekt als haar mening uit dat zij de voorkeur geeft aan het openbaar onderwijs in al zijn varianten,

verzoekt het Hoofdbestuur dit standpunt in het betreffende hoofdstuk te verwoorden,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 15

Indieners : H. Robinson e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980, is van mening dat een samen schoolgaan in onze in vele opzichten snel uit elkaar groeiende samenleving van buitengewoon belang is. Het beleid van D'66 dient er daarom op gericht te zijn voorrang te geven aan behoud en uitbreiding van het openbaar onderwijs, verzoekt het Hoofdbestuur de onderwijsparagraaf in deze zin te wijzigen, en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 16

Indieners : Joh. de Weerd e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, afd.3 Onderwijsstructuur / 9. Voortgezet onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980, overwegende dat onderwaardering van bepaalde vaardigheden niet het gevolg is van genoten onderwijs, maar voortkomt uit de benadering van dat onderwijs door de maatschappij; voorts overwegende dat op dit moment geen duidelijke gegevens voorhanden zijn over de relatie tussen de maatschappelijke positie van ouders en de schoolkeuze van hun kinderen; in aanmerking nemend dat de experimenten met de middenschool t.a.v. de beoogde maatschappelijke en pedagogisch-didactische resultaten teleurstellend verlopen; voorts in aanmerking nemend dat over de kosten van experimentele invoering van volledig geïntegreerd onderwijs in de eerste cyclus van het voortgezet onderwijs geen enkele hoopgevende indicatie aanwezig is; besluit de paragrafen 3. Onderwijsstructuur en 9. Voortgezet onderwijs terug te wijzen voor nadere bestudering naar de landelijke werkgroep Onderwijs, en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 17

Indieners : H.C.M. Barendsen.
Woordvoerder:
Onderwerp : onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980, overwegende dat:

- de principe-uitspraken in het beleidsprogramma over gedecentraliseerd onderwijsbeleid en over de eigen verantwoordelijkheid van de school als geheel van ouders, leerkrachten, schoolleiding, leerlingen en bestuur, ook in een samenhangend voorwaardenscheppend beleid moeten kunnen worden omgezet,
- dat daartoe tenminste behoren een daarop toegesneden wetgeving, een gericht faciliteitenbeleid (o.a. een vrij besteedbaar budget) en het bieden van mogelijkheden voor de opbouw van voldoende deskundigheid, ook onderwijskundig en organisatorisch, binnen de school zelf,

besluit

als een van de centrale doelstellingen van het onderwijsbeleid te aanvaarden een terugdringen van de centrale regelgeving, gepaard aan een toename van de autonomie van de onderwijsinstelling

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 18

Indieners : H.C.M. Barendse e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen op 20 sept.1980 te Hoogeveen, overwegende dat:

- onderwijs een belangrijke rol kan spelen in het zich doen thuis voelen van anderstaligen in ons land,
  - onderwijs in de eigen taal daarbij van belang kan zijn in het bijzonder waar het betreft het bewaren van eigen cultuur en identiteit,
  - het daarentegen voor volgende generaties anderstaligen van belang is dat zij geïntegreerd worden in de Nederlandse leefgemeenschap,
  - een assimilatie van culturele minderheden in de Nederlandse samenleving leidt tot een verrijking van de Nederlandse cultuur,
- spreekt als haar mening uit dat het onderwijs aan Nederlanders en aan anderstaligen
- mede tot functie moet hebben het overbruggen van opvallende culturele verschillen,
  - moet leiden tot onderling begrip tussen verschillende culturele groepen,
  - en tenslotte in samensmelting van antagonistische cultuurpatronen haar einddoel moet vinden,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 19

Indieners : H.C.M. Barendse e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980, kennisgenomen hebbende van het conceptbeleidsprogramma Onderwijs, overwegende dat:

terecht niet wordt gedacht aan verlenging van de leerplicht maar aan de invoering van het leerrecht en van een systeem van wederkerend onderwijs, aanwijsbare groepen leerlingen reeds vóór de leeftijd van 16 jaar zo erg gedemotiveerd zijn dat, bij verder opgelegde leerplicht, gevreesd moet worden voor een blijvend negatieve houding t.o.v. onderwijs en vorming, besluit dat er in het beleid naar moet worden gestreefd om voor deze groepen in ieder geval vanaf de leeftijd van 14 jaar ontheffing te verlenen van het volgen van klassikaal onderwijs, onder gelijktijdige aanbieding van alternatieve, doorgaans meer praktische en praktijkgerichte leermogelijkheden,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 20

Indieners : L.J.H. Belsgraaf-Belterman e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980, - heeft kennis genomen van het concept Hoofdstuk Onderwijs voor het beleidsprogramma, - constateert dat er - afgezien van de inhoudelijke verdiensten van het hoofdstuk Onderwijs - een redactionele bijstelling nodig is, - draagt daarom het Hoofdbestuur op om verduidelijkende redactionele aanpassingen aan te brengen, a. in de eerste plaats door taalkundige verbeteringen, b. en verder door verandering van de tekst ter verbetering -van de leesbaarheid en de toegankelijkheid voor de burger,

om zo tot een glasheldere tekst te komen,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 21

Indieners : M. van Egten-Kool e.a.
Woordvoerder: M. van Egten-Kool.
Onderwerp : Onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980, overwegende dat:

- een beleidsprogramma voor een ieder zo duidelijk mogelijk dient weer te geven welke de beleidsvoornemens van de partij zijn,
- het nodeloos gebruik van moeilijke woorden in onze beleidsprogramma's afbreuk doet aan de leesbaarheid c.q. toegankelijkheid daarvan,

is van oordeel dat

- de tekst van het heden door ons te bespreken onderwijs-programma op vele punten vereenvoudigd zou kunnen worden, zonder dat dit inhoudelijk gewijzigd wordt,

en verzoekt het Hoofdbestuur

- de uiteindelijke tekst van dit programma, en van alle onder haar verantwoordelijkheid verschijnende publicaties, kritisch te doen beschouwen in het licht van bovenstaande overwegingen,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 22

Indieners : R. Detiger e.a.
Woordvoerder: R. Detiger.
Onderwerp : Onderwijs, Hoofdstuk 8, deel 3.

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980, overwegende dat:

- a. onderzoek naar en formulering van leerplannen t.b.v. het onderwijs op dit moment zowel tot een taakstelling van de Stichting Leerplanontwikkeling en daaronder ressorterende Commissies Modernisering Leerplan behoren,

- b. een dergelijke situatie slechts leidt tot doublures van taakstelling en dus verspilling van gelden,

is van oordeel dat

de Stichting Leerplan Ontwikkeling vervangen dient te worden door een commissie ter coördinatie van onderzoek naar en ontwikkeling van leerplanvernieuwing door de gezamenlijke universiteiten van Nederland, spreekt als haar mening uit dat SLO opgeheven dient te worden ten gunste van de wetenschappelijke taak der universiteiten,

draagt op aan het Hoofdbestuur al die stappen te ondernemen die tot genoemd doel kunnen leiden,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 23

Indiener : Netty Hollaar e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980,
van mening zijnde dat

- in het voorgestelde Hoofdstuk Onderwijs van het Beleidsprogramma (en in het bijzonder in paragraaf 3) de tekortkomingen van het huidige systeem te eenzijdig geweten worden aan de structuren,
- het daarom onjuist is alle heil te verwachten van een doorbreking van die structuren,
- het genoemde hoofdstuk ten onrechte voorbijgaat aan recente ontwikkelingen op het terrein van de onderwijsmethodieken, die meer uitzicht bieden op de bevrediging van zowel de individuele als de maatschappelijke behoeften, omdat zij de wisselwerking tussen individu en omgeving centraal stellen,

draagt het Hoofdbestuur op

nader te onderzoeken of in het licht van het systeem van het 'Levend Leren', ook wel genoemd de methode van de thematische interactie, te komen is tot een nieuwe beleidslijn voor het onderwijs,

en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE 24

Indiener : Joh. de Weerd e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, afd.6 Beheer en Democratisering,
afd.9 Voortgezet Onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980,
overwegend dat door het teruglopend aantal leerlingen het aantal arbeidsplaatsen in het voortgezet onderwijs zal afnemen en dat daardoor de concurrentie tussen scholen zal toenemen,

voorts overwegend dat deze concurrentie niet ten koste mag gaan van de kwaliteit van het onderwijs,

wijzend op het grote aantal uitgetreden, maar beschikbare onderwijzers,
in aanmerking nemend de waarde van decentralisatie van het onderwijsbeleid en de eigen verantwoordelijkheid van de school,

spreekt uit dat het gehele examen (S.O. + C.S.E.) onder toezicht dient te staan van rijksgecommitteerden,

en gaat over tot de orde van de dag.

Indieners : J.de Reydt e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen op 20 sept.1980 te Hoogeveen,
van mening dat

er te veel moeilijke woorden staan in Congresstuk ECD 1, deel 3,
Hoofdstuk 8,

verzoekt de Programmacommissie

de moeilijke woorden in voornoemd congresstuk zoveel mogelijk te
vervangen door 'normale' Nederlandse woorden,

en gaat over tot de orde van de dag.

AMENDEMENT 100

Indieners : Joop Baars e.a.
Woordvoerder: Joop Baars.
Onderwerp : Onderwijs.

In het gehele hoofdstuk Onderwijs van het Beleidsprogramma is de term ouders te vervangen door ouders/verzorgers.

AMENDEMENT 101

Indieners : F.H. Berenschot e.a.
Woordvoerder: F.H. Berenschot.
Onderwerp : Onderwijs.

Toe te voegen de onderstaande paragraaf:

Openbaar onderwijs

Het stichten en instandhouden van voldoende openbare scholen is een door de wet aan de overheid opgedragen plicht.
De vrijheid van onderwijs is een recht van ouders en leerlingen op dat onderwijs, dat aansluit bij hun waarden en opvattingen. Vinden zij dat niet in de openbare school, dan moet bijzonder onderwijs mogelijk zijn.

D'66 vindt evenwel verzuiling in het onderwijs ongewenst; binnen de opleidingen moeten voldoende mogelijkheden tot levensbeschouwelijk onderwijs aanwezig zijn.

D'66 vindt dat binnen het openbaar onderwijs voldoende scholen met een eigen pedagogische identiteit aanwezig moeten zijn, zoals Dalton, Freinet, Jenaplan, Montessori enz.

Beheer en inrichting van openbaar onderwijs kan het beste gegarandeerd worden in een publiekrechtelijke structuur, bijv. met een art.61 commissie.

AMENDEMENT 102

Indieners : Rob Stoutjesdijk e.a.
Woordvoerder: Rob Stoutjesdijk.
Onderwerp : Onderwijs.

Toe te voegen aan het Hoofdstuk Onderwijs:

1. Openbaar onderwijs

Was er in het verleden sprake van achterstelling van het bijzonder onderwijs, nu kan dat gezegd worden van het openbaar onderwijs.

Bijzondere schoolbesturen kunnen de overheidsbijdragen grotendeels naar eigen inzicht besteden. Ze kunnen bijvoorbeeld onderhoudswerkzaamheden uitstellen of via relaties goedkoop laten uitvoeren. Ze kunnen bezuinigen op de administratiekosten, waarvoor ze een vast bedrag per leerling krijgen. De vrijkomende financiële ruimte kan worden besteed aan bijvoorbeeld extra leermiddelen of worden gereserveerd voor bepaalde doeleinden.

Het openbaar onderwijs kan dit allemaal niet.

Bovendien heeft het openbaar onderwijs in gemeentes met overwegend confessionele inslag de handicap dat haar bestuur - de gemeente - veelal niet optimaal voor haar belangen opkomt, bijvoorbeeld middels leerlingenwerving en het stichten van voldoende scholen.

Teneinde de belangen van het openbaar onderwijs, met name in gemeentes met confessionele signatuur, beter te behartigen is het gewenst dat het beheer daar in handen komt van een commissie ex art.61 van de gemeentewet. De leden van zo'n commissie dienen voorstander van openbaar onderwijs te zijn. Ook voor het openbaar onderwijs geldt het gestelde in paragraaf 6 van dit hoofdstuk betreffende een medezeggenschapsregeling. De positie van de schoolraden voor openbaar onderwijs moet verder versterkt worden, o.a. door wetswijziging dienaangaande, indien de medezeggenschapsregeling er niet komt.

De Vereniging voor Openbaar Onderwijs verdient meer financiële steun van de overheid.

2. Samenwerkingssscholen

Vooraf bij het basisonderwijs lopen de leerlingenaantallen duidelijk terug. Deze tendens werkt ook door in het voortgezet onderwijs. Mede daarom is D'66 van mening dat waar mogelijk gestreefd moet worden naar realisering van zogeheten samenwerkingssscholen.

Voordelen van deze schoolvorm zijn:

- a. De stijging van de kosten per leerling worden beperkt doordat een economischer gebruik van schoolgebouwen e.a. middelen kan worden gemaakt.
- b. Het aanbod van de verschillende vormen van onderwijs naar levensbeschouwing kan beter gespreid worden over wijken en/of dorpen.
- c. Ook in kleinere gemeentes wordt voortgezet onderwijs mogelijk gemaakt.
- d. Deze schoolvorm biedt naar haar aard meer kansen voor andere denkbeelden en cultuurpatronen, hetgeen past in het streven van D'66 naar optimale mogelijkheden voor individuele ontplooiing.

AMENDEMENT 103

Indieners : Jacqueline Soetenhorst e.a.

Woordvoerder: Jacqueline Soetenhorst.

Onderwerp : Onderwijs.

Blz. 2, 1ste en 2de kolom

8.1 - 8.1.1 en 8.1.2 en 8.1.3 vervallen.

Voorstel nieuwe tekst:

8.1. inleiding

Het belang van een kwalitatief hoogstaand, voor een ieder toegankelijk onderwijsstelsel is boven iedere twijfel verheven. Hier ligt een waarborg voor overdracht van bereikte en ontwikkeling van nieuwe inzichten, kennis en vaardigheden. Juist het vermogen van mensen om in te spelen op nieuwe uitdagingen kan in dit kader gestimuleerd worden.

Het begrip onderwijs moet breed worden opgevat zodat het vorming en scholing omvat (educatie). Naast kennisoverdracht zijn andere elementen in de leersituatie van belang, zoals het stimuleren van inventiviteit, samenwerking en het omgaan met gevoelens, het hanteerbaar maken van conflicten. Dit geldt te meer in de maatschappij van de naaste toekomst waar de arbeid een andere plaats zal innemen en daarmee de vanzelfsprekende koppeling van scholing aan beroepsarbeid.

De centrale betekenis van educatie in de samenleving maakt een duidelijk herkenbare visie van D'66 op het onderwijsbeleid noodzakelijk. D'66 gaat uit van het vermogen van individuen om de samenlevingsverbanden waarvan zij deel uitmaken, school, werk, buurt, te beïnvloeden in de door hen gewenste richting. Zij stelt met andere woorden de maakbaarheid van de samenleving voorop, zonder te miskennen dat deze inspanning veelal een ander verloop heeft dan was voorzien, of op weerstanden tot verandering stuit.

Een tweede centraal uitgangspunt in de D'66 visie is de erkenning en ondersteuning van het verlangen van individuen hun talenten te ontwikkelen. Daar ligt de bron tot vernieuwing, waar de veranderende omstandigheden steeds om vragen. Daar ligt de mogelijkheid tot humanisering van de samenlevingsverbanden.

In het verlengde hiervan ligt een derde centraal uitgangspunt de democratisering van de instellingen en organisaties die zich met publieke taken bezig houden.

In deze visie zal het onderwijs aan de volgende punten moeten voldoen:

- Naast het verbreden van kennis en inzicht, zijn ervaring, gezond verstand, creativiteit, talenten die horen tot de bagage van mensen. Het stimuleren van deze capaciteiten is een taak van het onderwijs.
- Het prikkelen en vasthouden van de nieuwsgierigheid. Het ruimte geven aan denkbeelden en activiteiten, die tegen de 'algemeen geaccepteerde dominerende opvattingen in lijken te gaan, het bouwen aan het zelfvertrouwen en het probleemoplossend vermogen, zijn kernthema's in de onderwijssituatie. Praktijk en theorie gaan waar mogelijk hand in hand.
- Het leerproces verloopt niet éézijdig van leraar naar leerling, maar vormt een wisselwerking. Achterstand in kennisniveau, b.v. bij bepaalde groepen vrouwen, ouderen, jeugd, minderheden, hoeft niet te betekenen dat ook de andere vermogens 'achter' liggen. Integendeel, de andere maatschappelijke ervaring of culturele achtergrond kan in de leer-situatie worden ingebracht en aanzet vormen voor wederzijdse toetsing en vernieuwing van inzichten.

De mogelijkheden om invloed uit te oefenen o.a. door het leren hanteren van democratische spelregels en inzicht in organisatiepatronen dienen in het onderwijs centrale thema's te zijn. Niet de individuele carrière, maar het in maatschappelijk verband zinvol en bevredigend functioneren staat centraal.

- Het stelsel voorzieningen op het gebied van educatie moet open en flexibel zijn. De deelnemers e.a. betrokkenen moeten kunnen participeren in bestuur, beleid en waar mogelijk uitvoering.
- Evaluatie en kritische doorlichting van de bestaande voorzieningen is vereist. Wanneer mensen vroegtijdig afhaken of veelvuldig falen, dient dit als signaal te worden gezien voor herijking van het geboden onderwijs. Ook de getalenteerde moet tot zijn/haar recht kunnen komen. Gewaakt moet worden tegen verzuiling en versnippering van onderwijssoorten, wanneer deze niet (meer) steunt op de wensen van de gebruikers.

8.1.1. grenzen

Doordat het onderwijs zo een belangrijke plaats is toegekend in de samenleving, dreigt dit een vergaarbak te worden van allerlei problemen, die elders moeten worden opgelost. Milieuvervuiling, rook- en drinkgewoontes, onveilig verkeer, zijn voorbeelden van problematiek die aan het onderwijs worden toegeschoven. Niet alleen wordt het stelsel hierdoor overbelast, het draagt ook bij tot gevoelens van machteloosheid bij de leerlingen. Het belang van 'een goede opleiding' kan scheidslijnen versterken (het bolwerk van beterswetters), mensen die het niet halen ontmoedigen en afbreken. Overscholing dreigt te leiden tot frustraties in de werksituatie. Professionalisering maakt ook op dit terrein negatieve bijeffecten zichtbaar zoals verstarring en het nastreven van eigen belang van beroepsorganisaties; te weinig oog voor veranderingen in behoefte en verlangens van 'de consument', onvoldoende aanpassing op het proces van secularisatie, schaalvergroting en specialisatie met verwaarlozing van de negatieve effecten.

De nadruk op kennisoverdracht en prestatie maakt dat het onderwijs veelal ontmoedigt in plaats van aanmoedigt.

AMENDEMENT 103 a

Indieners : Mariann v.d.Hoven-van Strien e.a.

Woordvoerder:

Onderwerp : Onderwijs.

Ter aanvulling van Onderwijs 8.1. Algemeen

Onderwijs dient zich niet alleen op de intellectuele ontwikkeling te richten, maar op de ontwikkeling van de totale persoon. Dit houdt in, dat er meer ruimte moet komen voor het ontwikkelen van sociale en creatieve vaardigheden, zodat een evenwichtiger ontplooiing als totale mens mogelijk is.

AMENDEMENT 104

Indieners : Netty Hollaar e.a.

Woordvoerder:

Onderwerp : Onderwijs.

Blz.2, eerste kolom

8.1.1. Laten vervallen de tweede zin: "Die voorzieningen moeten waarborgen dat het individu zich zo volledig mogelijk kan ontplooiën."

en vervangen door:

Die voorzieningen moeten waarborgen dat het individu zich de nodige intellectuele, artistieke, emotionele en sociale vaardigheden eigen kan maken, waar mogelijk in overeenstemming met zijn aanleg. Een aantal fundamentele vaardigheden zullen echter tot ieders uitrusting moeten behoren.

AMENDEMENT 105

Indieners : Jaap Boerema.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijsbeleid 1981-1985.

Blz.2, eerste kolom, 8.1.1. eerste alinea

"Dit alles ... bevinden" vervangen door:

Dit alles met een tweeledig doel, t.w.:

- a. te kunnen komen tot een eigen vorm van zelfrealisatie,
- b. zich te kunnen handhaven in maatschappij en samenleving.

AMENDEMENT 106

Indieners : Netty Hollaar e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Blz.2, eerste kolom, 8.1.1. alinea 4

Toevoegen na: "de toegankelijkheid tot het onderwijs voor ieder gelijk moet zijn" :

en dat de inrichting van het onderwijs zodanig is dat ieder gestimuleerd wordt zijn begaafdheden te ontwikkelen. Dit geldt in het bijzonder voor degenen wier aanleg hetzij beneden, hetzij boven het gemiddelde ligt.

AMENDEMENT 107

Indieners : Bas Beck e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Blz.2, eerste kolom, par.8.1.2. Maatschappelijk Belang

"D'66 meent dat de historie aantoot"

te vervangen door:

De historie toont aan "

AMENDEMENT 108

Indieners : Irma van Scheyndel e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, eerste kolom, 8.1.2.

Wat vermeld staat onder het hoofdstuk Emancipatie over herverdeling van functies (nl. 'dat mensen enerzijds geschikt gemaakt moeten worden voor de opbouw van de samenleving en anderzijds de samenleving geschikt gemaakt moet worden voor mensen') - deze gedachte zou evenzeer in onderwijssituatie moeten worden uitgewerkt. In die zin: dat onderwijs maatschappijgericht moet zijn zonder daarmee de maatschappij zoals deze nu is te bevestigen.

AMENDEMENT 109

Indieners : Hans Veenhuis e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, tweede kolom, 8.1.3.

Eerste zin "mobiliteit" vervangen door: flexibiliteit.

AMENDEMENT 110

Indieners : Anthonisse e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, tweede kolom, par.8.1.3, alinea 1

Alinea 1 vervangen door:

De doelstelling van het onderwijs is dienstbaar te zijn aan het individuele en maatschappelijk belang, zoals dat zojuist is beschreven.

AMENDEMENT 111

Indieners : O. Scheltema-de Nie e.a.
Woordvoerder: O.Scheltema-de Nie
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, tweede kolom

Toevoegen aan het begin van 8.1.3:

Onderwijs is een belang van de samenleving in zijn geheel en moet worden gezien in het kader van een breder welzijns perspectief. De eisen, die de samenleving aan het onderwijs stelt, zullen in een toekomst, waarin naast het werken ook het niet-werken een steeds belangrijker plaats zal innemen, aan wezenlijke verandering onderhevig zijn. Het onderwijs zal steeds weer moeten inspelen op de zich wijzigende eisen van de samenleving om een daadwerkelijke voorbereiding te kunnen geven voor het deelnemen in een pluriforme maatschappij.

Het onderwijs zal deze doelstelling alleen dan kunnen verwezenlijken indien de pluriformiteit van de samenleving in het onderwijssysteem voldoende tot zijn recht kan komen, m.a.w. indien de democratische beginselen voldoende in het onderwijssysteem zijn verankerd.

AMENDEMENT 112

Indieners : Bas Beck e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, tweede kolom, par.8.1.3. Maatschappelijk belang, eerste alinea

"Een goede ... democratische beginselen"

vervangen door:

Het zinvol functioneren in de maatschappij, waarvan een goede beroeps-
uitoefening één van de vele aspecten is, mobiliteit en inzicht in de
democratische beginselen.

AMENDEMENT 113

Indieners : Bas Beck e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, tweede kolom, par.8.1.3. Maatschappelijk belang, tweede alinea

"Mag omzetten" vervangen door: Dient om te zetten.

AMENDEMENT 114

Indieners : J. Drenten e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, tweede kolom, punt 8.1.3

Tussen de tweede en derde alinea in te voegen:

Het is derhalve, zowel uit een oogpunt van individuele ontplooiing
als uit een oogpunt van het bijdragen aan technische en economische
innovatie, noodzakelijk meer aandacht te besteden aan beroepsonderwijs,
dat zowel op de ambachtelijke als op de economische-administratieve
en verzorgende beroepen is gericht.

Voorts dient, met name met het oog op de zo noodzakelijke industriële
innovatie in Europa, bij het VWO het vak Technologie te worden ingevoerd.

AMENDEMENT 115

Indieners : F. Terlingen e.a.
Woordvoerder: B. van Dalen.
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, 2de kolom

8.1.3.: 3de alinea schrappen: " .... vrouwen, maar ook ... "

AMENDEMENT 116

Indieners : F. Terlingen e.a.
Woordvoerder: B. van Dalen.
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, tweede kolom 8.1.3

8.1.3. derde regel van onderaf " ... die niet volledig ... "
vervangen door:
... die zo min mogelijk ...

AMENDEMENT 117

Indieners : Bas Beck e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.3.

Pagina 2, tweede kolom, laatste alinea

"Niet volledig afhankelijk" vervangen door: niet afhankelijk.

AMENDEMENT 118

Indieners : Jan Bulthuis e.a.
Woordvoerder: Gert de Raaff.
Onderwerp: Onderwijs.

Pagina 2, derde kolom, 3de en 4de alinea

"D'66 constateert dat ..." t/m " ... na beëindiging van de leerplicht tot 16 jaar" vervangen door:

D'66 constateert dat de leeftijd waarop het individu belangrijke beslissingen voor zijn verdere leven neemt duidelijk een dalende tendens vertoont. In samenhang met hetgeen reeds in het voorgaande is gesteld acht D'66 het van het grootste belang dat een ieder een afgeronde schoolopleiding heeft gevolgd. D'66 is dan ook van mening dat het einde van de leerplichtige leeftijd afhankelijk dient te zijn van de gezamenlijke duur van de (verderop omschreven) eerste en tweede cyclus van het voortgezet onderwijs. Deze cycli dienen geheel binnen de leerplichtige periode voltooid te kunnen worden (dit is met name van belang voor diegenen die de tweede cyclus als eindonderwijs (beroepsopleiding) volgen. De leerplicht zal echter niet eerder eindigen dan 16 jaar. D'66 zal met alle kracht streven naar realisering van het leerrecht voor een ieder na beëindiging van de leerplicht. In de komende jaren dient uit het beleid van de overheid duidelijk te worden op welke wijze aan dit leerrecht vorm zal worden gegeven.

AMENDEMENT 119

Indieners : H. Moerman e.a.
Woordvoerder: H. Moerman.
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, derde kolom, zesde alinea van par.2 Leerplicht en leerrecht

Schrappen: "Als een van de ... onbetaalde arbeid worden gedacht."

AMENDEMENT 120

Indieners : H. Veenhuis e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, derde kolom

Par.2, op één na laatste alinea, schrappen "arbeids" in het woord "arbeidsjaren" en de zin "Hierbij moet ook aan onbetaalde arbeid worden gedacht."

AMENDEMENT 121

(waarin ook opgenomen het door
H.Terlingen ingediende amendement)

Indieners : H. Veenhuis e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, derde kolom

Derde en vierde alinea: schrappen: "De toepassing van chips zal dit probleem nog vergroten."

AMENDEMENT 122

Indieners : Jan Bulthuis e.a.
Woordvoerder: G. de Raaff.
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, derde kolom, laatste alinea

In de zin "Daarom wordt gestreefd ..." t/m "... wetenschappelijk onderwijs)." de aanduiding "(drie jaar)" voor de lengte van de eerste cyclus te schrappen.

AMENDEMENT 123

Indieners : H. Veenhuis e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, derde kolom, laatste alinea

Vanaf "Daarom wordt gestreefd naar een uiteindelijk volledig geïntegreerd onderwijs ..." tot het einde van paragraaf 3 in zijn geheel schrappen en vervangen door de volgende tekst:

D'66 streeft naar de volgende structuur van het voortgezet onderwijs:

- a) een eerste cyclus van geïntegreerd voortgezet onderwijs met een duur van tenminste drie jaar. In de eerste cyclus wordt een breed studiepakket aangeboden, met differentiaties naar moeilijkheidsgraad, hoeveelheid en tempo, alsmede met uitgebreide voorlichting over verdere mogelijkheden.
- b) een tweede cyclus, met een duur van tenminste drie jaar, waarin een versmald studiepakket wordt aangeboden dat voorbereidt op het tertiair onderwijs (vgb het huidige VWO en HAVO) doch dat ook voorlopig eind-onderwijs biedt (vgi MBO).

AMENDEMENT 124

Indieners : H. Veenhuis.
Woordvoerder: H. Veenhuis.
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, vierde kolom, par.4 Toegankelijkheid, vierde alinea

Aan deze vijfde alinea van par.4 de volgende zin vooraf te laten gaan:

Vooral te grote verschillen in inkomens en in woonomstandigheden dienen tegelijkertijd te worden aangepakt.

AMENDEMENT 125

Indieners : Bas Beck e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, vierde kolom, vierde alinea van par.4

De zin "Een integrale ... bijdrage leveren" te laten vervallen
en pagina 3, eerste kolom, 14de regel

"Een terugdringing ... sociale uitkerings sfeer" te doen vervallen.

AMENDEMENT 126

Indieners : W.Wilbers e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 2, vierde kolom, paragraaf 4

Na de vijfde alinea van par.4 toe te voegen een alinea luidende:
D'66 acht het vaststellen van bindende schoolgrenzen ongewenst.

AMENDEMENT 127

Indieners : Wil Wilbers e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 3, eerste kolom, derde regel

De derde regel "apart aandacht vragen." vervangen door:
bijzondere aandacht dienen te krijgen.

AMENDEMENT 128

Indieners : R. Stoutjesdijk e.a.
Woordvoerder: R. Stoutjesdijk.
Onderwerp : Onderwijs, par.4.

Pagina 3, eerste kolom, 6de zin van boven

Schrappen de zin "Anderstaligen dienen onderwijs in de eigen taal en cultuur te kunnen krijgen om, binnen de grenzen van onze wetgeving, een eigen identiteit te kunnen behouden."

AMENDEMENT 129

Indieners : Riet Fruytier e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.4.

Pagina 3, eerste kolom, regel 16, 17 en 18

Deze regels schrappen.

AMENDEMENT 130

(nummer vervalt)

AMENDEMENT 131

Indieners : Wil Wilbers e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.4.

Pagina 3, eerste kolom

Na derde alinea, eindigend met "... culturele minderheden.", toevoegen:
D'66 is van mening dat in het bijzonder het openbaar onderwijs een taak heeft t.a.v. deze groepen, gezien zijn identiteit, gebaseerd op ontmoeting en pluriformiteit.

AMENDEMENT 132

Indieners : R. Detiger e.a.
Woordvoerder: R. Detiger.
Onderwerp : Onderwijs, par.4.

Pagina 3, tweede kolom

Toe te voegen na de laatste regel van par.4:

Daarentegen dient de totstandkoming van nieuwe onderwijsmogelijkheden in de tertiaire en quartaire sector, afgestemd op toekomstige gewenste ontwikkelingen in de economische productiesector (zie Hoofdstuk VII en VII) de mogelijkheid tot vrije studiekeuze reëel te maken en dus de facto tot de noodzakelijke afstemming op de arbeidsmarkt te leiden.

AMENDEMENT 133

Indieners : Chel Mertens e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Pagina 3, tweede kolom

De titel van paragraaf 5 moet worden i.p.v. "5. Inrichting van het onderwijs"
5. Onderwijsbeleidsdoelen.

AMENDEMENT 134

Indieners : J. Soetenhorst e.a.
Woordvoerder: J. Soetenhorst.
Onderwerp : Onderwijs, par.5.

Pagina 3, tweede kolom, par.5

Eerste alinea par.5, zesde zin "moet de jeugdige ... reeds gewend raken aan" vervangen door:

zowel een actieve bijdrage kunnen leveren aan het schoolgebeuren als kunnen kiezen uit

AMENDEMENT 135

Indieners : H. Veenhuis e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.5.

Pagina 3, tweede kolom

In laatste alinea par. 5, de woorden "basis onderwijsvoorzieningen" vervangen door:

zo lang mogelijk onderwijsvoorzieningen.

AMENDEMENT 136

Indieners : Wil Wilbers e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.5

Pagina 3, tweede kolom

Aan par.5 toevoegen een alinea, luidende:

Bij de verdere teruggang van het scholenbestand dient bijzondere aandacht te worden geschonken aan de mogelijkheden van samenwerkings-scholen, bij voorkeur in het kader van openbaar onderwijs.

AMENDEMENT 137

Indieners : J. Soetenhorst e.a.
Woordvoerder: J. Soetenhorst.
Onderwerp : Onderwijs, par.5.

Pagina 3, tweede kolom

Eerste alinea van par.5, de vijfde zin: "De mogelijkheden voor de school" moet worden:

De mogelijkheden voor de direct betrokkenen bij de school.

AMENDEMENT 138

Indieners : Wil Wilbers e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.6.2.

Pagina 3, tweede kolom onderaan

"Er dient ..." t/m "... toelaat" te vervangen door:

Medezeggenschap van direct betrokkenen in het onderwijs dient bevorderd te worden zowel door de instelling van commissies ex art.61 van de Gemeentewet, als door een algemene wettelijke regeling.

Als gevolg van dit amendement wordt eventueel in de derde alinea van par.6.2 "deze rechten" vervangen door:

de rechten m.b.t. de medezeggenschap.

AMENDEMENT 139

Indieners : J. Anthonisse e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.6.2.

Pagina 3, tweede en derde kolom

Alinea 2 en 3 van par.6.2. vervangen door:

Er dient een medezeggenschapsregeling te komen naar analogie van de wet op de ondernemingsraden, aangepast aan de aard van het onderwijs. Deze regeling heeft betrekking op de rechten van het personeel ten opzichte van het bestuur van de onderwijsinstelling.

Alinea 5 vervalt.

AMENDEMENT 140

Indieners : Rob Stoutjesdijk e.a.

Woordvoerder : idem

Pagina 3, 3e kolom, 6e regel van boven, in paragraaf 6.2 de volgende zin schrappen:

"In samenhang met de aard van het onderwijs dienen deze rechten dan toe te komen aan het onderwijzend en niet-onderwijzend personeel, de leerlingen/studenten en de ouders.

De verhouding leerlingen -ouders dient zodanig te zijn dat de inbreng van de ouders afneemt naarmate de leeftijd van de jeugdigen hoger is".

AMENDEMENT 141

Indieners : Tineke Nanninga e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, paragraaf 6, 3e kolom, 3e alinea:

Na 'beheersstructuur': Juist voor het lokaal bestuur zou méér concreetheid gewenst zijn om deze democratisering te kunnen doorvoeren.

AMENDEMENT 142

Indieners : H. Veenhuys e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, 3e kolom, paragraaf 6.2:

Na laatste zin een zin toevoegen:

"Eén van de gevolgen van een grotere vrijheid van inrichting van het onderwijs moet zijn, dat zgn. schoolgrenzen overal worden afgeschaft".

AMENDEMENT 143

Indieners : Ch. Mertens

Woordvoerder :

Pagina 3, 3e kolom:

2. In paragraaf 6.2 wordt aan het eind het volgende toegevoegd:
"Dit geldt voor openbaar en bijzonder onderwijs, omdat de ouders - naar de mening van D'66 - de primaire verantwoordelijkheid van het onderwijs van hun kinderen dragen, en die verantwoordelijkheid ook moeten kunnen waarmaken. De wijze waarop dat moet worden geregeld, verschilt bij openbaar en bijzonder onderwijs. D'66 staat een pluriforme organisatie van het onderwijs voor, die de nadelen van beide vermijdt, en - zo mogelijk - de voordelen van beide combineert. Daarbij moet pluriformiteit niet worden uitbrengd tot de traditionele richting-keuze mogelijkheden, maar juist worden uitgebreid met de pedagogische differentiatie (vrijheid van inrichting)."

AMENDEMENT 144

Indieners : Jan v.d. Reydt e.a.

Woordvoerder : idem

Pagina 3, 3e kolom:

Punt 6.3 uit te breiden met:

"Het is daarom noodzakelijk, beheer en exploitatie van deze gebouwen in handen te stellen van een door de gemeente in te stellen commissie ex art. 61 waarin naast de hoofdgebruiker ook anderen zitting kunnen hebben. Dit om de gemeenten in staat te stellen een goed accommodatiebeleid te voeren.

AMENDEMENT 145

Indieners : Friede Mulder e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, 3e kolom, paragraaf 6.3:

Toevoegen:

"D'66 zal zich op de hoogte houden van ontwikkelingen die liggen op het terrein van vrouwengroeperingen binnen het onderwijs. Deze houden zich bezig met: inhoud van het onderwijs, arbeidstijdverkorting, rechtspositie en bestrijding van sexisme."

AMENDEMENT 146

Indieners : K. Anthonisse e.a.

Woordvoerder:

Pagina 3, 3e kolom, paragraaf 7.1:

Alinea 1 vervangen door:

"De vermindering van het aantal leerlingen (geboortedaling) mag niet automatisch tot vermindering van het aandeel van de onderwijsuitgaven in de gehele rijksbegroting leiden".

Een nieuwe alinea toevoegen:

"Het rijk dient de gemeenten voldoende middelen ter beschikking te stellen ten behoeve van het basisonderwijs. De gevolgen van de vermindering van het aantal leerlingen mogen niet eenzijdig op de gemeenten worden afgewenteld."

AMENDEMENT 147

Indieners : H. Veenhuys e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, 3e kolom, paragraaf 7:

7.1. Tussen eerste en tweede alinea de volgende zin voegen:

"Daartegenover staat een groeiende behoefte aan onderwijs o.m. bij volwassenen en zijn er knelpunten in het onderwijsbeleid die om een oplossing vragen. Daarom zal een deel van de daling van het relatieve aandeel in de rijksbegroting beschikbaar moeten blijven van onderwijs."

AMENDEMENT 148

Indieners : Ch. Mertens e.a.

Woordvoerder:

Pagina 3, 3e kolom, paragraaf 7:

In paragraaf 7.1. wordt na de eerste volzin een zin toegevoegd:

"Daartegenover stijgen de onderwijsuitgaven voor nieuwe noden:"

AMENDEMENT 149

Indieners : R. Stoutjesdijk e.a.

Woordvoerder: idem

Pagina 3, 3e kolom, 2e alinea:

In paragraaf 7.1 in de zin: "D'66 acht bepaalde nieuwe activiteiten van groot belang .....enz." schrappen de woorden: "zo mogelijk" en "een substantieel begin met".

AMENDEMENT 150

Indieners : Bas Beck e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, 3e kolom:

paragraaf 7.1, 6e alinea: "D'66 is ....juist is" vervalt.

AMENDEMENT 151

Indieners : H. Veenhuys e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, 3e kolom, paragraaf 7.1. 6e alinea, luidende:

"D'66 is van mening dat daar waar gebruik wordt gemaakt van het leerrecht (d.i. na het 16e levensjaar) een eigen financiële bijdrage aan het onderwijs juist is", vervangen door: "D'66 is van mening dat daar waar gebruik wordt gemaakt van het leerrecht (d.i. na het 16e levensjaar), een eigen financiële bijdrage aan het onderwijs in beginsel juist is ten aanzien van hen die een eigen inkomen hebben".

AMENDEMENT 152

Indieners : Ch. Mertens

Woordvoerder:

Pagina 3, 3e kolom:

In paragraaf 7.1 vervallen de laatste 3 alinea's.

AMENDEMENT 153

Indieners : W. Hebly

Woordvoerder : idem

Pagina 3, 3e en 4e kolom, paragraaf 7.1. Laatste drie alinea's tekst wijzigen in:

"D'66 is van mening dat daar waar gebruik wordt gemaakt van het leerrecht, een stelsel van voor iedereen toegankelijke studiefinanciering t.b.v. het levensonderhoud mogelijk moet worden.

Een vergoeding voor genoten tertiair en/of kwartaal onderwijs dient later voor een deel te worden betaald; afhankelijk van het bruto inkomen en het aantal jaren genoten leerrecht in genoemde vormen van onderwijs."

AMENDEMENT 154

Indieners : Bas Beck e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, 4e kolom:

paragraaf 7.1., 6e alinea:

"Deze bijdrage zal samenhang moeten vertonen met de kosten van de opleiding en de later te verwachten opbrengsten."

Vervangen door: "Deze bijdrage zal samenhang moeten vertonen met de kosten van de opleiding."

AMENDEMENT 155

Indieners : Wil Wilbers e.a.

(waarin tevens opgenomen het amendement ingediend door J. Baars e.a.)

Woordvoerder:

Pagina 3, 4e kolom:

paragraaf 7.1, 2e alinea: "Deze bijdrage ....opbrengsten" schrappen.

AMENDEMENT 156

Indieners : J. Baars e.a.

Woordvoerder : Idem

Voorstel: De laatste zin van paragraaf 7.1. als volgt te doen luiden:
"Een stelsel van voor iedereen toegankelijke studiefinanciering -onafhankelijk van de ouders/verzorgers- sluit hierbij aan."

AMENDEMENT 157

Indieners : Wil Wilbers e.a.

Woordvoerder:

Pagina 3, 4e kolom, paragraaf 7.2, 4e alinea:

"Een universeel . . . . . omstandigheden" vervangen door:

"De mogelijkheden van een universeel formatiesysteem en van een daarmee samenhangende . . . . . omstandigheden dienen onderzocht te worden."

5e alinea: Nader . . . . . nodig" vervalt.

AMENDEMENT 158

Indieners : Bas Beck e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, 4e kolom:

Par. 8: hele paragraaf onderverdelen in een paragraaf basisonderwijs en een paragraaf speciaal onderwijs.

Indiëners : R.F. Soutendijk e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, 4e kolom, paragraaf 8:

Te wijzigen als volgt:

"Als basisonderwijs worden beschouwd al die onderwijsactiviteiten die vooraf gaan aan het voortgezet onderwijs. Dit betekent dat het alle onderwijs omvat voor leerlingen tot 11 à 12 jaar.

Op welke leeftijd kinderen dit primair onderwijs binnenkomen ligt niet vast, maar D'66 is tegen verlagings van de leerplichtige leeftijd omdat dit in strijd is met haar opvattingen omtrent verantwoordelijkheden van ouders in deze. De nu ingezette vernieuwing binnen het basisonderwijs is een eerste stap in de richting van primair onderwijs dat gericht dient te zijn op de intellectuele, sociaal-culturele, emotionele en lichamelijke vorming van het kind. Nog steeds ligt de nadruk vooral op het eerste aspect. D'66 is van mening dat de ontplooiing van het kind als individu in de samenleving op de eerste plaats dient te staan. Het beleid dient er derhalve op gericht te zijn het onderwijs zodanig in te richten dat het individualiserend onderricht en de individuele maatschappijgerichte begeleiding eerst gestimuleerd en vervolgens gerealiseerd wordt in het totale onderwijsveld.

Van essentieel belang hierbij is de totale integratie van kleuter- en lager onderwijs. Bij deze integratie mag niet uitgesloten worden de inbreng van de peuteropvang. Deze laatste wordt nadrukkelijk niet gezien als onderwijs maar als voorbereiding op het primair onderwijs, zonder daarbij uitsluitend te fungeren als kinderopvangsysteem.

In hun ontwikkeling belemmerde kinderen worden thans veelal opgevangen in het buitengewoon onderwijs. De problematiek die zich voordoet bij het onderkennen van de verschijnselen die kunnen leiden tot een verwijzing naar dit buitengewoon onderwijs is complex. D'66 is van mening dat voor de verwijzing een procedure moet worden ontworpen die een voor ieder specifiek probleem juist en snelle oplossing biedt. Juist voor deze kinderen is een snelle behandeling een eerste vereiste om de toch al opgelopen achterstand niet nog groter te laten worden.

Het toekomstige basisonderwijs dient daarom een voldoende zorgbreedte te hebben om ruimte te bieden deze kinderen op te vangen.

Dit alles zal een zorgvuldig proces door middel van experimenten en projecten vergen, waarbij het belang van alle daarbij betrokken kinderen, ook in maatschappelijk perspectief gezien, centraal staat.

Deze tweevoudige integratie, die van lager en kleuter-onderwijs en die van basisonderwijs en buitengewoon onderwijs, dient een eerste prioriteit te hebben. De overheid zal door het scheppen van voorwaarden dit alles mogelijk moeten maken. Hiervoor is een adequate ondersteuning (vanuit een geïntegreerd instituut voor verzorging en onderwijsbegeleiding) nodig alsmede bouwkundige maatregelen (voor volledige integratie aangepaste gebouwen met een flexibele indeling en toegankelijk voor gehandicapten) en functionele overlegmogelijkheden voor scholen.

Het huidige buitengewoon onderwijs zal, voor dat deel dat te specifiek is en niet meer ter competentie van het basisonderwijs als bovenbedoeld, na verloop van tijd omgevormd dienen te worden tot een stelsel van orthopedagogische onderwijsinstellingen (speciaal onderwijs) waarin de behandelingsproblematiek aanmerkelijk zwaarder zal zijn dan thans het geval is. Een pakket van samenhangende maatregelen zal moeten garanderen dat dit onderwijs op aanvaardbare wijze zijn functie waar kan maken. Speciale aandacht moet hierbij worden geschonken aan de verwijzingsproblematiek."

AMENDEMENT 160

Indieners : A. Kleinmeyer-Ansink e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, 4e kolom, paragraaf 8:

Toevoegen: "Op basisscholen dient het instellen van continu roosters te worden gestimuleerd. Tevens dient er gestreefd te worden naar gelijk-schakeling van zowel school- als vakantietijden."

AMENDEMENT 161

Indieners : E. Stoutjesdijk e.a.

Woordvoerder : idem

Pagina 3, 4e kolom, 9e zin:

In paragraaf 8 de volgende passage schrappen:

"maar D'66 is tegen verlaging van de leerplichtleeftijd,.....enz." tot en met " ..... maar zal deel uitmaken van een na te streven integraal kinderopvangsysteem."

AMENDEMENT 162

Indieners : H. Veenhuys e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, 4e kolom, paragraaf 8:

2e alinea schrappen en vervangen door:

"Onderzocht zal moeten worden of een groot aantal voorzieningen voor peuteropvang integraal deel van het basisonderwijs kan worden. Dit houdt niet in dat alle kinderen vanaf hun tweede of derde levensjaar dan onderwijs moeten gaan volgen. Wel houdt het in dat de mogelijkheid ertoe voor allen openstaat. Op deze wijze kan bereikt worden dat elk kind vanaf het eigen instapmoment in het basisonderwijs in een ononderbroken ontwikkelingsgang begeleid kan worden."

AMENDEMENT 163

Indieners : H. Veenhuys e.a.

Woordvoerder :

Pagina 3, 4e kolom, paragraaf 8:

na 4e alinea: (die eindigt met "mogelijk moeten maken") invoegen:
"Daarbij zijn vooral van belang een passende (sterk verlaagde) groepsgrootte, afhankelijk van beschikbaar komende arbeidskrachten en de beschikbare middelen. Daarbij valt te denken aan een verlaging van de maximale groepsgrootte, met als uiteindelijk doel:

peutervoorziening : 12
BuO : 12
tot + 8 jaar : 24
oudere kinderen : 30

Voorts" (is een adequate (etc., zie 5e alinea).

Indieners : F. Terlingen e.a.

Woordvoerder : L. van Dalen

Pagina 3, 4e kolom:

Vijfde regel van onder, na ... mogelijk moeten maken. Toevoegen:

"Daarbij zijn vooral van belang een passende (sterk verlaagde) groeps-grootte, afhankelijk van beschikbaar komende arbeidskrachten en de beschikbare middelen. Daarbij valt te denken aan een verlaging van de maximale groeps-grootte, met als uiteindelijk doel: peutervoorziening : 12

buo : 12

tot + 8 jaar : 24

oudere kinderen : 30

Voorts een adequate ondersteuning (vanuit onderwijsverzorgingsinstituten, vooral onderwijsbegeleidingsdiensten), bouwkundige maatregelen (flexibele indeling van gebouwen en toegankelijkheid voor gehandicapten) en functionele overlegmogelijkheden voor scholen."

AMENDEMENT 165

Indieners : J.H. Boerema e.a.

Woordvoerder :

Pagina 4, 11 kolom, paragraaf 8 (4e regel van boven):

Na "scholen" toevoegen:

"Het onderwijsveld zal moeten zorgen voor een mentaliteitsverandering, zodanig, dat ook het intellectueel minder begaafde kind zich op de basisschool kan thuis voelen. Het onderwijsveld zal tevens een actieve rol moeten spelen in de ontwikkeling van de schoolwerkplannen."

AMENDEMENT 166

Indieners : J.H. Boerema e.a.

Woordvoerder :

Pagina 4, 1e kolom, paragraaf 8:

Vanaf: Het huidige buitengewone onderwijs (5e zin), dit gedeelte vervangen door:

"Een aparte vorm van onderwijs is het speciaal onderwijs, dat gericht is op kinderen, voor wie het onderwijs zodanige problemen oplevert, dat de gewone school deze ondanks de hulp van onderwijsverzorgingsdiensten niet kan verzorgen. Dit speciaal onderwijs bestaat uit een stelsel van orthopedagogische onderwijsinstituten. Een pakket van samenhangende maatregelen zal moeten garanderen, dat dit onderwijs zijn functie op aanvaardbare wijze waar kan maken. Speciale aandacht moet hierbij worden geschonken aan de verwijzingsproblematiek."

Indieners : R.F. Soutendijk e.a.

Woordvoerder:

Pagina 4, 1e kolom, paragraaf 8:

Toevoegen het navolgende:

"D'66 is van mening dat, om te kunnen komen tot een breed veld van gelijkwaardig onderwijs, de integratie op onderwijskundige aspecten, en daarmee een volledige gelijkschakeling van bijzonder en openbaar onderwijs een eerste vereiste is. Eén en ander vanzelfsprekend zonder aantasting van en rechten op eigen opvattingen omtrent godsdienst of levensbeschouwing."

Indieners : Ch. Mertens e.a.

Woordvoerder:

Pagina 4, 1e kolom, paragraaf 9.1:

De eerste alinea aan het eind te wijzigen als volgt:

".... bedreigde leefmilieus waaronder anderstaligen. Met name aan de startkansen van meisjes in deze bedreigde milieus dienen prioriteiten verleend te worden."

Indieners : H. Veenhuys e.a.

Woordvoerder:

Pagina 4, 1e kolom, paragraaf 9.1:

Na de laatste zin toevoegen:

"Als een van de maatregelen om het onderwijs te verbeteren moet op korte termijn worden gestreefd naar verlaging van de gemiddelde groepsgrootte met als uiteindelijk doel: tenminste het ongedaan maken van de maatregel van het Kabinet Biesheuvel (Min. van Veen) en bovendien bestaande ongerechtvaardigd verschillen in de gemiddelde groepsgrootte in het voortgezet onderwijs elimineren.

Het beleid gericht op realisering van deze doelstelling zal, afhankelijk van beschikbaar komende arbeidskrachten en de beschikbare middelen, uit moeten gaan van prioriteit van de volwasseneneducatie en vervolgens voor de eerste en daarna de tweede cyclus van het voortgezet onderwijs."

AMENDEMENT 170

Indienders : J. Anthonisse e.a.

Woordvoerder :

Pagina 4, 1e kolom, paragraaf 9.1:

Een nieuwe alinea toevoegen:

"In de besteding van onderwijsgeldten krijgt het voortgezet onderwijs een hoge prioriteit, het Ibo krijgt hierbij extra aandacht."

AMENDEMENT 171

Indienders : F. Terlingen e.a.

Woordvoerder : B. van Dalen

Pagina 4, 1e kolom, paragraaf 9.1:

Toevoegen:

"Als een van de maatregelen om het onderwijs te verbeteren moet op korte termijn worden gestreefd naar verlaging van de gemiddelde groeps grootte met als uiteindelijk doel: tenminste het ongedaan maken van de beruchte maatregel van het Kabinet Biesheuvel (Min. van Veen) en bovendien bestaande ongerechtvaardigde verschillen in de gemiddelde groeps grootte in het voortgezet onderwijs elimineren.

Het beleid gericht op realisering van deze doelstelling zal, afhankelijk van beschikbaar komende arbeidskrachten en de beschikbare middelen, uit moeten gaan van prioriteit voor het individueel-parttime en tweede kans onderwijs (onder andere volwasseneneducatie) en vervolgens voor de 1e cyclus en daarna de 2e cyclus van het voortgezet onderwijs van het voortgezet onderwijs."

AMENDEMENT 172

Indienders : J. Anthonisse e.a.

Woordvoerder :

Pagina 4, 1e en 2e kolom, paragraaf 9.2/9.3:

Alinea 3 van paragraaf 9.2 (De bovenbouw van de HAVO....) vervalt daar en vervangt de tekst onder 6e in 9.3.

AMENDEMENT 173

Indieners : J. van der Reydt e.a.

Woordvoerder:

Pagina 4, 1e kolom, paragraaf 9.1:

Toevoegen na 9.1:

9.2. Tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs.

"De aansluitingsproblemen tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs, o.a. op het gebied van opvoedkunde, methode van onderwijzen en leerstof, moeten worden opgelost. Een voortdurende leerlingenbegeleiding van kleuteronderwijs tot en met de eerste cyclus van het voortgezet onderwijs is hierbij vereist. De mogelijkheid kleuteronderwijs, basisonderwijs en de eerste cyclus van het voortgezet onderwijs op te nemen in een groter geheel, moet worden onderzocht."

AMENDEMENT 174

Indieners : H. Veenhuys e.a.

Woordvoerder:

Pagina 4, 1e kolom, paragraaf 9.2:

le alinea: na het woord "gedaan" in de eerste zin de rest van de zin vervangen door: "met betrekking tot de inhoud, de vorm en de structuur van dit onderwijs".

AMENDEMENT 175

Indieners : Friede Mulder e.a.

Woordvoerder :

Pagina 4, 2e kolom, paragraaf 9:

Toe te voegen:

"Als tegenhanger van de ideeën omtrent een geavanceerd onderwijsbeleid moet gedacht worden aan de mogelijkheid van een sociaal dienstverband voor schoolverlaters voorzover zij van plan zijn over te stappen naar het tertiair onderwijs, niet voor militaire dienstplicht in aanmerking komen en jonger zijn dan 21 jaar."

AMENDEMENT 176

Indieners : T.P. Egbers e.a.

Woordvoerder :

Pagina 4, 2e kolom, paragraaf 9:

Toe te voegen:

"De integratie in het buitengewoon onderwijs dient parallel te lopen aan de integratie in het gewone onderwijs."

AMENDEMENT 177

Indieners : H. Veenhuys e.a.

Woordvoerder:

Pagina 4, 3e kolom, paragraaf 10:

1e alinea: het gedeelte "D'66 is van mening t/m .... wordt daarvan afgeleid" vervangen door:

"D'66 wil in de opleiding een harmonie realiseren tussen de gerichtheid op een pedagogische taak enerzijds en de kennis van en de inzichten in de diverse vakgebieden anderzijds."

AMENDEMENT 178

Indieners : Wil Wilbers e.a.

Woordvoerder:

Pagina 4, 3e kolom, paragraaf 10, 1e alinea:

Regels 4 t/m 9: "D'66 is van mening" ....t/m ...."daarvan afgeleid" vervangen door:

"D'66 is van mening dat die opleiding gericht moet zijn op integratie van pedagogische scholing en scholing op het terrein van vak of vakgebieden."

AMENDEMENT 179

Indieners : Netty Hollaar e.a.

Woordvoerder:

Pagina 4, 3e kolom, paragraaf 10, 16e regel van boven:

Na de vijfde zin: ... "van nog afzonderlijke opleidende instituten en instanties toevoegen:

"Dit dient bij voorkeur te geschieden door de bestaande instellingen beter op elkaar af te stemmen, omdat het opheffen van bestaande en inrichten van nieuwe instellingen een verspilling van ervaring en geld met zich meebrengen."

AMENDEMENT 180

Indieners : W. Wilbers e.a.

Woordvoerder:

Pagina 4, 3e kolom, paragraaf 10:

Toevoegen na 1e alinea "... instituten" een alinea luidende:

"In verband met het streven van D'66 een tweeogradensysteem in te voeren in het voortgezet onderwijs (zie paragraaf 7.2) dient ook de opleiding voor onderwijsgevenden in deze zin te worden aangepast."

AMENDEMENT 181

Indieners : A. Kleinmeyer e.a.

Woordvoerder :

Pagina 4, 3e kolom, paragraaf 10:

Toe te voegen:

"Daartoe dient het vak 'emancipatie en onderwijs' inclusief de pedagogische en vakdidactische aspecten en consequenties opgenomen te worden als verplicht onderdeel van opleidingen, na- en bijscholingscursussen voor onderwijsgevendens, schooldekanen, schoolbegeleiding en beroepskeuze-voorlichters."

AMENDEMENT 182

Indieners : H. Veenhuys e.a.

Woordvoerder :

Pagina 4, 3e kolom, paragraaf 10:

Na het slot van de laatste alinea een nieuwe zin toevoegen, luidende:

"Het lijkt gewenst binnen de opleidingen voor onderwijsgevendens voor het basis-onderwijs te komen tot vormen van facultatieve specialisatie na een basis-opleiding."

AMENDEMENT 183

Indieners : B. Beck e.a.

Woordvoerder:

Pagina 4, 3e kolom, paragraaf 11:

Titel "Verzorgingsstructuur" vervangen door: "O.B.D.'s"

AMENDEMENT 184

Indieners : J. Soetenhorst e.a.

Woordvoerder:

Pagina 4, 3e kolom, paragraaf 11:

le alinea regel 9, 10, 11 en 12 vervalt "de laatste positie tot en met treden".
le liggende streepje, 3e regel: "Scholen zijn tot op zekere hoogte vrij in de inrichting van hun onderwijs" vervalt.

Hiervoor in de plaats komt: "De schoolleiding heeft een eigen verantwoordelijkheid voor de inrichting van het onderwijs."

10e regel: vervalt: "De relatieve vrijheid van de scholen". Hiervoor:

"De eigen verantwoordelijkheid van de schoolleiding".

4e liggende streepje, 4e regel, vanaf: "ook moeten t/m kunnen roepen" vervalt.

AMENDEMENT 185

Indieners : H. v. Veldhuyzen e.a.

Woordvoerder : idem

Pagina 4, 3e kolom, paragraaf 11:

Voorstel: vijfde passage m.b.t. punt 11 van H 8 dient te worden vervangen door:

"Alle verzorgingsinstellingen worden in beginsel geacht voor alle levensbeschouwelijke richtingen in het onderwijs ten dienste te staan. Dit dient in de wet op de verzorgingsstructuur door de overheid gegarandeerd te worden".

AMENDEMENT 186

Indieners : R. Stoutjesdijk e.a.

Woordvoerder :

Pagina 4, 4e kolom, paragraaf 11, 3e gedachtenstreepje: Schrappen:

"Ook moeten echter scholen, die ..... in het leven kunnen roepen".

AMENDEMENT 187

Indieners : B. Beck e.a.

Woordvoerder :

Pagina 4, 3e kolom, paragraaf 11:

"Op het gebied van de professionalisering" wordt vervangen door:

"Op het gebied van verdere professionalisering".

HET TERTIAIRE EN QUARTAIRE ONDERWIJS.

In plaats van concept in de Democraat blz.4, 4e kolom.

12.1 Algemeen.

"Recht op Onderwijs" is een veel gehoorde strijdkreet, waaraan men echter meestal verzuimt een praktische inhoud te geven. D66 is van mening, dat een onbeperkt recht op het gebruik van onderwijsvoorzieningen niet realistisch is. In de eerste plaats wordt het ingeperkt doordat er van de kant van de gebruiker prestaties tegenover dienen te staan, in de tweede plaats is geen onbeperkt beroep op gemeenschapsgelden mogelijk. D66 geeft dan ook de voorkeur aan het gebruik van de term leerrecht (zie par. 2) en de volgende paragrafen geven een eigen uitwerking daarvan op het gebied van het post-secundaire onderwijs, zoals dat er in de visie van D66 uit zou moeten zien.

Na het beëindigen van het secundair onderwijs beschikt ieder in principe over het recht om gedurende zes (niet noodzakelijkerwijs aaneengesloten) jaren aan het hoger onderwijs deel te nemen, waarvoor in dit verband tertiair onderwijs zal worden gebruikt. Het meest vergaand in dit verband zou het recht zijn om aan iedere gewenste instelling in iedere gewenste studierichting een opleiding te krijgen. Helaas is een dergelijke vergaande voorziening uit gemeenschapsgelden niet altijd te verwezenlijken, zodat soms beperkingen noodzakelijk zullen zijn. Dit doet echter niet af aan het streven om in zo veel mogelijk gevallen aan iedereen de mogelijkheden te geven zijn of haar capaciteiten zo veel mogelijk te ontwikkelen. Met kracht zal derhalve gestreefd moeten worden naar de opheffing van de numerus fixi in het hele tertiair onderwijs.

Het hierboven vermelde tertiair onderwijs omvat in principe het huidige W.O. en het H.B.O. met een nadruk op de beroepsopleiding. Voor sommige beroepen kan een nog verdergaande opleiding nodig zijn. Daarvoor dient het z.g. quartair onderwijs, waartoe men in de visie van D66 toegang kan krijgen d.m.v. sollicitatie naar een beperkt aantal plaatsen, en dan ook eerder als werknemer dan als student moet worden beschouwd.

Deze tweedeling wordt niet alleen door financiële argumenten ingegeven. Ook de dringende behoefte om H.B.O. en W.O. te integreren en de specifieke wetenschappelijke opleidingen te versterken spelen hierbij een rol.

12.2 Het tertiaire onderwijs.

Er bestaat een leerrecht in de tertiaire fase voor hen, die het voortgezet onderwijs - de secundaire fase - hebben voltooid.

Dit leerrecht strekt zich uit over een periode van zes jaren en heeft betrekking op wat de tertiaire fase zal worden genoemd en dus globaal gezien samenvalt met het huidige wetenschappelijke onderwijs en hoger beroepsonderwijs.

Het houdt in, dat ieder die voldoende prestaties levert gedurende maximaal zes jaren van de onderwijsvoorzieningen gebruik mag maken. Het houdt echter evenzeer in, dat er een studiefinancieringsstelsel moet bestaan, zodanig dat er voor niemand onoverkomelijke barrières zijn om van zijn recht gebruik te maken. Het bestaan van een leerrecht als hier geformuleerd vereist dat iedere student in de gelegenheid wordt gesteld om, onafhankelijk van zijn ouders, zijn leerrecht uit te oefenen. De beperktheid van de financiële middelen noopt tot prioriteitenstelling: dat een toelage wordt verstrekt waar de ouderlijke bijdragen ontbreken of tekort schieten heeft hoogste prioriteit. Het streven blijft echter om de ouderlijke bijdrage te elimineren. Dit zal tevens afschaffing betekenen voor de kinderbijslag voor die groep.

De inschrijvingsduur in het tertiaire onderwijs is daarmee dus vastgesteld op maximaal zes jaar. Van de instellingen die het tertiaire onderwijs verzorgen (de universiteit en HBO-instellingen) mag worden verlangd dat zij cursussen ontwerpen die binnen deze periode kunnen worden voltooid. In de

praktijk zal dat in meerderheid resulteren in vierjarige cursussen, maar bevorderd moet worden, dat er ook kortere en langere cursussen zullen zijn aansluitend bij de gedifferentieerde instroom die het tertiair onderwijs kenmerkt, d.w.z. aansluitend bij de verschillende begaafdheden en interessen van de student.

Het geheel van de door de instellingen te ontwerpen cursussen dient tevens te passen in een te ontwikkelen stelsel van wederkerend onderwijs met een te voorziene groei van de deelname van volwassenen aan het tertiaire onderwijs. Met name kortere cursussen kunnen daartoe bouwstenen leveren. Hoofddoel is een pluriform, samenhangend en flexibel stelsel dat kan aansluiten bij zoveel mogelijk individuele capaciteiten en behoeften van de studenten enerzijds, en de veranderende behoeften van de maatschappij en de ontwikkelingen in wetenschap en technologie anderzijds.

Binnen dit stelsel moet veel aandacht worden besteed aan verruiming van de overstapmogelijkheden.

Een kaderwet Hoger Onderwijs, die het huidige WO- en HBO omvat, is daartoe vereist. Daarbij is op korte termijn een verwijzingsmechanisme nodig, dat gekoppeld is aan een propaedeuse met een inschrijvingsduur van maximaal twee jaar. Een dergelijke propaedeuse mag niet ontaarden in een universitair brugjaar, dat te algemeen van aard is - dat zou ook de zin ontnemen aan de keuzepakketten van de eindexamens VWO-HAVO - en moet oriënterend en representatief zijn voor de gekozen richting.

Indien men na uiterlijk één jaar besluit een verkeerde keuze te hebben gedaan dan moet een nieuwe start mogelijk zijn d.w.z. men heeft dan nog één keer een leerrecht van zes jaar voor een nieuwe studie in het tertiair onderwijs.

D66 moedigt ten sterkste de ontwikkeling van multidisciplinaire en interdisciplinaire cursussen aan. De totstandkoming daarvan, mits korter dan of gelijk aan vier jaar, moet worden gestimuleerd. De samenwerking tussen de universiteiten onderling en die met buitenlandse universiteiten moet ook op dit punt worden verbeterd. Ook zouden experimenten in de richting van cursussen van meer algemeen vormende aard moeten worden uitgetoetst. Hierbij kan aansluiting gevonden worden bij de algemene (of vrije) varianten zoals die door een aantal subfaculteiten bij de vorige herprogrammeringsronde zijn geëntameerd.

"Bij voldoende prestaties geeft ieder der door de instellingen geprogrammeerde cursussen recht op een diploma waarop de samenstelling van het studiepakket is vermeld. In het W.O. kan daarbij voor de vierjarige cursussen de naam doctoraal diploma desgewenst gehandhaafd blijven, het keuzepakket van een langere cursus kan daarop worden bijgeschreven.

Het brede scala van mogelijkheden dat D66 in het tertiaire onderwijs voorstaat, maakt het ongewenst om aan één daarvan als civiel effect een titel toe te kennen. D66 zou dan ook alleen de doctorstitel willen handhaven en aan geen der tertiaire diploma's een titel willen verbinden".

12.2a Het financieringsmodel.

Het tertiair onderwijs wordt behoudens de eigen bijdrage uit de algemene middelen bekostigd. Het financieringsstelsel naar de instellingen toe gaat uit van een verdeling van de ingeschreven studenten over de diverse cursussen, die er als volgt uitziet: Plusminus 60% volgt de vierjarige cursussen, plusminus 20 % een kortere cursus en maximaal 20% de langere cursussen.

Bij de berekening van de rijksbijdrage volgens dit model wordt uiteraard rekening gehouden met het feit dat van de studenten die de vierjarige cursussen volgen, slechts een deel deze ook in 4 jaar zal afronden en dat de overigen daar 5 of zelfs zes jaar over zullen doen. Iets dergelijks geldt voor de kortere en de langere cursussen.

Dit is uitsluitend een financieringsmodel: het staat de instellingen vrij hun studiemogelijkheden anders in te richten, maar daaraan kunnen geen aanspraken op extra middelen worden ontleend. Wél kunnen instellingen, die er in slagen kortere cursuseduren met de verlangde civiele effecten te organiseren, daarvoor gepremieerd beloofd worden. Bevorderd moet tenslotte worden dat het leerrecht niet meteen tot de volle zes jaren wordt opgesoupeerd. Hierbij moet dus het eerder-ophouden aantrekkelijk worden gemaakt, bijvoorbeeld door voorkeursrechten op betaald educatief verlof enz.

12.2b De gelijkwaardigheid van de opleidingen.

Dit hangt samen met de eigen verantwoordelijkheid van de instellingen en dient door henzelf in het kader van landelijk overleg binnen hetzelfde type onderwijs te worden geconcretiseerd.

De in dit beleidsprogramma neergelegde gedachten betekenen een erkenning van de eigen verantwoordelijkheid van de instellingen voor de uitvoering van hun onderwijstaken, binnen de door regering en parlement gestelde kaders. Gevolg is, dat verschillen tussen de instellingen kunnen ontstaan.

Een zekere concurrentie tussen de instellingen lijkt D'66 daarbij niet ongezond, hoewel deze uiteraard niet de omvang van die tussen commerciële instellingen dient aan te nemen. De optredende verschillen stellen wel hogere eisen aan de voorlichting van a.s. studenten. Het beleid dient er voorts op gericht te zijn, dat aan de instellingen gelijkwaardige (en dat is niet hetzelfde als gelijke) ontwikkelingsmogelijkheden worden geboden. Het beleid zal er toe moeten leiden, dat de opleidingen op hetzelfde vakgebied, hoewel ongelijk, toch qua niveau gelijkwaardig zijn. Het Academisch Statuut wordt thans ten onrechte geacht daarvoor waarborgen te leveren. In de structuur zoals D'66 voorstaat is er in dit opzicht geen plaats meer voor het A.S.

De overheidsbemoeienis met het tertiaire onderwijs is dus beperkt. De overheid schrijft geen uniforme cursuseduren voor, heeft geen inhoudelijke bemoeienis met de programma's, stelt uitsluitend globale eisen van deugdelijkheid. De middelen worden aan de instellingen beschikbaar gesteld via een systeem van meerjarenafspraken met het bovengeschetste financieringsmodel, waarbinnen de instellingen een grote vrijheid bezitten om in onderling overleg hun onderwijs in te richten.

Een inspectiestelsel voor het hoger onderwijs wordt door D'66 niet a priori uitgesloten, daarbij gaan de gedachten echter eerder uit naar een ombudsfunctie dan naar een controlerende functie voor de "inspecteur".

12.3 Het quartaire onderwijs.

Na het verstrijken van de periode waarin men recht kan laten gelden op onderwijs (d.i. tot en met het tertiaire onderwijs), kan op grond van gebleken capaciteiten volgens vastgestelde normen toegang worden verkregen tot het quartaire onderwijs.

Sollicitaties naar de beschikbare plaatsen is daarvoor een goede methode. Voorwaarde voor een stelsel als hier beschreven, is uiteraard dat er ook voor afgestudeerden uit het tertiaire onderwijs voldoende perspectieven in de maatschappij zijn. Dat is niet alleen een kwestie van kwaliteit van de tertiaire opleidingen, maar evenzeer van wijzigingen in de appreciatie van hogere opleidingen door de maatschappij. Er zijn voldoende aanwijzingen dat ook nu reeds een dergelijke wijziging in gang is gezet: het automatisme "afgestudeerd geeft hoog-betaalde positie" brokkelt meer en meer af, en steeds meer afgestudeerden zijn werkzaam op gebieden waar hun specifieke opleiding nauwelijks op afgestemd is. Deze multi-inzetbaarheid stelt eisen aan de opzet van tertiair onderwijs.

Het quartaire onderwijs dient in de visie van D'66 - zoals gezegd - voor de opleiding van hooggekwalificeerde onderzoekers en voor beroepen waar een voortgezette opleiding absoluut noodzakelijk is. Het is echter niet langer zinvol om ervan uit te gaan dat iedereen recht op een dergelijke voortgezette opleiding zou moeten hebben. Vandaar de beperking van het leerrecht tot tertiair onderwijs.

Het quartaire onderwijs wordt in de visie van D'66 sterk bepaald door de behoeften vanuit de maatschappij. Het is dan ook de bedoeling om deze fase apart te financieren en het is niet vanzelfsprekend dat dit steeds door O & W zou moeten gebeuren. De opleiding van bepaalde medische beroepen bijvoorbeeld zou zeer wel onder Volksgezondheid kunnen vallen. Voor de techniek, de landbouw, rechten, enzovoorts geldt wellicht iets dergelijks. De opleiding van onderzoekers en leraren is uiteraard wel aan O & W verbonden. Ook inhoudelijke en geldelijke inbreng van andere maatschappelijke organisaties dient niet a priori te worden uitgesloten. Het is niet noodzakelijkerwijs zo, dat alle quartaire opleidingen als vervolg op een tertiaire opleiding aan dezelfde instelling moet kunnen worden gedaan. Immers moet juist bij wetenschappelijke onderzoekers de mobiliteit en zelfs de migratie worden bevorderd.

Tenslotte merken wij op dat het quartaire onderwijs zich afspeelt in een werkgever-werknemerrelatie (zie par. 12.1) en dat om die reden het overbodig is een termijn hiervoor vast te leggen.

12.4 Het wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten

De beoefening van wetenschappelijk onderzoek door de student vindt voornamelijk plaats in het quartaire onderwijs.

Binnen het tertiaire onderwijs, voorzover het de wetenschappelijke richtingen betreft, dient het onderwijzend personeel daadwerkelijk betrokken te zijn bij de wetenschapsbeoefening en moeten de studenten kennis kunnen maken met onderzoeksmethoden.

Ook voor de docenten in de tertiaire fase dient dus onderzoeksruimte te bestaan.

Inhoudelijk dient het onderzoek door de daartoe geëigende organen te worden bepaald. In de visie van D'66 zijn dat de (sub-)faculteiten. Ook hier is de inhoudelijke bemoeienis van de overheid ongewenst. Wel dient er een stelsel te worden ontworpen waarbij verantwoording van voor onderzoek beschikbaar gestelde gelden wordt afgelegd: verticaal (de financiële verantwoording binnen de instelling), en horizontaal (naar de vakgenoten).

Bovendien is D'66 van mening dat, in het licht van een samenhangend onderzoeks- en innovatiebeleid, de gezamenlijke instellingen over hun gezamenlijke onderzoeksprestaties en -plannen verantwoording in de richting van het Rijk dienen af te leggen als onderdeel van de besluitvorming omtrent de omvang van het begrotingsbedrag voor onderzoek. Resultaten hiervan dienen in het Parlement te worden besproken.

De afstelling van instellingsonderzoeksplannen en landelijke discipline-gewijze planning moet via onderhandelingen tussen minister en instellingen in meerjarenafspraken worden geregeld. Versterking van de tweede geldstroom ten koste van de eerste wordt niet zonder meer afgewezen. Wel dient dit met de instellingen te worden besproken in het kader van het eerder genoemde "onderzoeksoverleg".

12.5 Bestuursstructuur.

D'66 is van mening dat allen die aan een instelling van WO of HBO zijn verbonden - daaronder begrepen de studenten - betrokken moeten kunnen zijn bij de wijze waarop deze instelling wordt bestuurd. De mate van participatie bij de verschillende aspecten van bestuur en beheer kan echter

voor de verschillende geledingen variëren. Zo zal men de studenten in de tertiaire fase vooral sterk dienen te betrekken bij onderwijszaken, maar zal hun inbreng bij het personeelsbeleid en onderzoeksangelegenheden niet noodzakelijkerwijs zo groot behoeven te zijn. Voorkomen moet worden dat aan een instelling die zowel tertiair als quartair onderwijs verzorgt, bestuur en beheer van beide losgekoppeld raakt.

In het voorgestane stelsel van hoger onderwijs wordt de taak van besturen en raden zwaarder: zij dienen inhoud te geven aan hun specifieke verantwoordelijkheden; C.v.B. en U.R. naar de minister, (sub-) faculteitsraden en besturen naar hun eigen instelling en naar andere besturen en raden op hetzelfde vakgebied. De ervaringen met de W.U.B. zijn nog dermate onvolledig dat een geheel nieuwe wet op het W.O. vooralsnog prematuur geacht wordt.

Voor het HBO is het gewenst een dergelijke structuur op te zetten en dit te regelen in een kaderwet voor het HBO. De spreiding van dit HBO over enkele honderden instellingen, alsmede de verzuilde bestuurstructuur in delen ervan vormen daartoe een ernstige hindernis. Samenwerkingsvormen zijn niet alleen financieel opontkoombaar, zij zijn ook zeer gewenst om het HBO een rol gelijkwaardig aan die van de instellingen van WO te laten spelen.

12.6 Planning en financiële ruimte.

Een kaderwet als net genoemd zal zich moeten richten op meerjarenafspraken tussen minister en instellingen, waar de minister de verplichting heeft voor de periode van verscheidene jaren een ontwikkelingsplan voor het WO op te stellen. Dit ontwikkelingsplan behoeft parlementaire goedkeuring. Als hoofdpunten van een dergelijk ontwikkelingsplan kunnen worden genoemd:

1.

ontwikkelingen die globaal gesproken vanuit een maatschappelijk perspectief in universitair onderwijs en onderzoek gewenst zijn;

2.

de hoeveelheid middelen die voor de verschillende taken van het VWO beschikbaar zal kunnen komen.

Iedere herstructurering van het hoger onderwijs zal gezien de economische situatie moeten geschieden binnen strakke financiële kaders. Gezien immers de gigantische operaties die op stapel staan in onderwijsgebieden die voor veel grotere groepen van de bevolking van belang zijn - zoals de invoering van de nieuwe basisschool, de vernieuwing van het voortgezet onderwijs (bijvoorbeeld het geïntegreerde voortgezette onderwijs) enz. - en die vooral verbetering van de situatie voor de kansarmen beogen, ligt de eerste prioriteit bij de besteding van onderwijsgeldten voor D'66 niet in het hoger onderwijs. Binnen dit hoger onderwijs zijn er volgens D'66 voldoende redenen aanwezig om voorlopig het HBO te bevoorstellen. Genoemd mogen worden: de achtergebleven infrastructuur van het HBO (vergl. HBO-Raad met Academisch Raad), de inschrijvingsbeperkingen bij het HBO, enz.

Een reële achteruitgang van de middelen voor het WO is derhalve vermoedelijk noodzakelijk, althans voor de voor onderwijs toegewezen middelen. D'66 hecht echter groot belang aan het wetenschappelijk onderzoek, het toegepaste, maar vooral het zuivere, omdat daaruit de instrumenten voor innovatie afkomstig zullen zijn zonder welke de welvaart in dit land niet kan worden gewaarborgd.

De wijze van financiering (zie hierboven) kan wel ter discussie komen.

12.7 De Open Universiteit.

D'66 is voorstander van een zelfstandige Open Universiteit, waarvan zij een nuttige onderwijsvernieuwende invloed op het bestaande WO verwacht naast de vervulling van de sociale doelstelling: het bieden van volwaardig tweede-

kans onderwijs op tertiair niveau. D'66 meent dat de bestaande instellingen van wetenschappelijk onderwijs de komende jaren de handen meer dan vol zullen hebben aan de inhoudelijke en bestuurlijke herstructurering. Derhalve is het voorlopig niet verstandig om het open hoger onderwijs aan deze instellingen toe te vertrouwen, maar verdient het de voorkeur daarvoor eerst een "niet-belaste" instelling in het leven te roepen. Dat betekent niet zonder meer dat deze instelling volledig nieuw van personeel zou moeten worden voorzien. Aan de huidige instellingen is voldoende enthousiaste staf te vinden, die op detacheringsbasis aan de Open Universiteit kan meewerken. De Open Universiteit vraagt dan alleen een betrekkelijk kleine vaste kern. Zo kunnen de resultaten op het gebied van de onderwijsvernieuwing ook overdraagbaar gemaakt - en gaandeweg ook reeds overgedragen - worden ten bate van de bestaande instellingen van wetenschappelijk onderwijs.

AMENDEMENT 188

Indieners : Wilbers e.a.
Woordvoerder :
Onderwerp : Onderwijs

Betreft: Par.12.2 - 2de kolom

Regels 15 t/m 19 ("Wel kunnen .....worden")

schrappen.

AMENDEMENT 189

Indieners : Bresters e.a.
Woordvoerder :
Onderwerp : Onderwijs

Betreft : Par. 12.2a

Uit de eerste zin schrappen: "behoudens de eigen bijdrage".

AMENDEMENT 190

Indieners : Bresters e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs

Betreft : par. 12.2a

In de zin beginnend met "Dit is uitsluitend....." wordt na het woord "financieringsmodel" tussengevoegd:
"het dient ter berekening van het bedrag, dat als "lump-sum" aan de instellingen wordt toegewezen en"

AMENDEMENT 191

Indieners : Wilbers e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs

Betreft: par. 12.3 2de alinea

- "6de regel t/m 11de regel ("Het is echter .... tertiaire fase".) :

schrappen.

AMENDEMENT 192

Indieners : De Blank e.a.
Woordvoerder :
Onderwerp : Onderwijs.

Betreft: Par. 12.3, 3de alinea

3de alinea schrappen ("De quartaire ..... O&W verband)

AMENDEMENT 193

Indieners : Beek e.a.
Woordvoerder :
Onderwerp : Onderwijs.

Betreft : Par. 12.3

Aan het eind van deze sub-paragraaf wordt toegevoegd:

"Na de quartaire fase (wat impliceert dat het leerrecht van 6 jaar volledig opgesoupeerd is) heeft men evenveel recht op educatief verlof."

AMENDEMENT 194

Indieners : Bresters e.a.
Woordvoerder :
Onderwerp : Onderwijs.
Betreft: Par. 12.4, 2de alinea.
Toevoegen aan de laatste zin:

"en zo mogelijk deel kunnen hebben aan het onderzoek".

AMENDEMENT 195

Indieners : Bresters e.a.
Woordvoerder :
Onderwerp : Onderwijs

Betreft: Par. 12.4, 5de alinea

5de alinea, beginnend met "Bovendien is D'66 ...." en eindigend met "... te worden besproken" wordt vervangen door

"D'66 is van mening dat, in het licht van een samenhangend onderzoek- en innovatiebeleid de instellingen over hun onderzoeksprestaties en -plannen verantwoording naar de overheid dienen af te leggen".

AMENDEMENT 196

Indieners : Bresters e.a.
Woordvoerder :
Onderwerp : Onderwijs.

Betreft: Par. 12.4, 6e alinea

6de alinea, tussen de zin eindigend met "...worden geregeld." en die beginnend met "Versterking...." wordt de volgende zin toegevoegd:

"Ten aanzien van de rijksbijdrage aan de instellingen is D'66 van mening, dat deze ongedeeld dient te blijven en dat eventuele verdeling een taak is van de instellingen zelve.

AMENDEMENT 197

Indieners : Dieperink e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs.

Betreft: Par. 12.4, 6de alinea

Paragraaf 12.4, 6de alinea vervangen door:

"D'66 is van mening dat de kwaliteit van het wetenschappelijk onderzoek sterk gebaat is bij een verschuiving van de huidige opslag financiering (eerste geldstroom) naar een financiering van het onderzoek via een landelijke ZWO-achtige organisatie (tweede geldstroom). Alleen op deze wijze kan een structuur tot stand worden gebracht nood zakelijk voor een kritische evaluatie van het gehalte van het onderzoek, waarbij aspecten van maatschappelijke relevantie, kwaliteit en kosten afgewogen kunnen worden."

AMENDEMENT 198

Indieners : Soetenhorst e.a.
Woordvoerder :
Onderwerp : Onderwijs.

Betreft: Par. 12.4

Aan par. 12.4 toevoegen:

"Onderzoek dient bij voorkeur verricht te worden door van de overheid onafhankelijke instellingen, zoals de universiteiten.
Er dient een beroepscode te worden ontwikkeld voor de onderzoeker die gebruik maakt van "menselijk materiaal"."

AMENDEMENT 199

Indieners : Wilbers e.a.
Woordvoerder :
Onderwerp : Onderwijs.

Betreft Par. 12.6.

"ligt de eerste prioriteit ..... te bevoordelen", vervangen door:

"liggen voor D'66 de prioriteiten bij de besteding van onderwijsgeld en dáár en in datgene dat reeds in par. 1 van dit hoofdstuk is genoemd. Knelpunten bij het HBO moeten worden opgelost als prioriteit binnen het hoger onderwijs."

AMENDEMENT 200

Indieners : Bresters e.a.
Woordvoerder:
Betreft : Onderwijs, par.12.6

Pagina 6, eerste kolom

In de voorlaatste alinea, (die begint met "Een reële minlijn ...) vervalt:
"althans de voor onderwijs toegewezen middelen."

AMENDEMENT 201

Indieners : Bresters e.a.
Woordvoerder:
Betreft : Onderwijs, par.12.6.

Pagina 6, eerste kolom, par.12.6, laatste zin

Laatste zin par.12.6 wordt als volgt gewijzigd:

D'66 is van mening dat hoe dan ook het verminderen van het Nederlandse onderzoekspotentiëel zeer onverstandig is. De gestage daling van het percentage uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling als deel van het B.N.P. zoals we die sinds het einde van de tweede wereldoorlog hebben gezien, moet worden omgebogen. De overheid heeft hier een voorbeeldfunctie die zij via de financiering van het W.O. kan uitoefenen.

AMENDEMENT 202

Indieners : Van Dalen e.a.
Woordvoerder:
Betreft : Onderwijs, par.12.2, 12.3 en 12.6.

Par.12.2 (financiering), 12.3 (financiering) en 12.6 schrappen, waarbij het Hoofdbestuur wordt opgedragen deze teksten te herschrijven en in overeenstemming te brengen met 8.1, 8.1.1., 8.1.2, 8.1.3 en "Toegankelijkheid" (financiering), alsmede 7. ("Financiering")

AMENDEMENT 203

Indieners : Daerena e.a.
Woordvoerder:
Betreft : Onderwijs par.12.6.

Pagina 6, eerste kolom, par.12.6

Aan par.12.6, voorlaatste alinea, toevoegen:

M.b.t. de nul- of min-lijn zal een uitzondering worden gemaakt voor de afdeling I.T. (intensive treatment) van het Ac.Ziekenhuis te Groningen. Deze afdeling van de chirurg- kliniek zal zodanig van de benodigde materialen worden voorzien, dat het in het algemeen niet nodig is geplande operaties en m.n. hartoperaties uit te stellen wanneer verkeersslachtoffers worden binnengebracht.

Het A.Z. te Groningen weigert praktisch nooit verkeersslachtoffers, ook al omdat er altijd een goede bemanning aanwezig is. Het lijkt meer dan wenselijk voor deze slachtoffers altijd enkele bedden op een I.T. afdeling in reserve te houden, zodat het normaliter niet meer voor kan komen, dat geplande operaties worden uitgesteld, soms zelfs vaker dan één keer.

AMENDEMENT 204

Indieners : Wil Wilbers e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.13.

Pagina 6, tweede kolom, par.13

Van de eerste alinea de laatste vijf regels "De eerste drie..." t/m "... van de v.e." schrappen.

AMENDEMENT 205

Indieners : Wil Wilbers.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.13.

Pagina 6, derde kolom, zesde alinea

In de zesde alinea (beginnend met "Een speciaal ...") de laatste zin: "Een adviserende rol van de gemeente ligt voor de hand." schrappen.

AMENDEMENT 206

Indieners : Bas Beck e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.13.

Pagina 6, derde kolom, 7de alinea

"Een speciaal verantwoordelijke bewindsman/vrouw ... heeft gekregen" vervalt.

AMENDEMENT 207

Indieners : Wil Wilbers e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.13.

Pagina 6, derde kolom, 12de regel van onderaf

"vooral een" vervangen door:

ook een belangrijke.

AMENDEMENT 208

Indieners : Hans Veenhuys e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : Onderwijs, par.13.

Pagina 6, vierde kolom

In de paragraaf over Volwasseneneducatie nog twee zinnen op te nemen:

- a) Een landelijke adviesraad volwasseneneducatie acht D'66 wenselijk. Deze zou moeten bestaan uit onafhankelijke deskundigen.
- b) Voor de volwasseneneducatie moet een rechtvaardig systeem voor studiekostenfinanciering worden ontwikkeld.

MOTIE 26

Indieners : Van Dalen e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : studieloon o.a.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen op 20 sept.1980 te Hoogeveen, nodigt het Hoofdbestuur uit om al dan niet in samenwerking met de SWB een totaalvisie te ontwikkelen m.b.t. financiering en studieloon in relatie tot de latere inkomenspositie van afgestudeerden,
en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE ..27.

Indieners : Detiger e.a.
Woordvoerder:
Onderwerp : financiering onderwijs.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Hoogeveen op 20 sept.1980, overwegende dat

de financiering van de tertiaire en quataire sector in par.12.2, 12.2 en 12.6 van ECD 1 onvoldoende dekkingsmogelijkheden geeft voor de realisering van het totale beleidsprogramma Onderwijs;

is van oordeel dat de overwegingen van spreiding der lasten, als aangegeven onder 12.3 voor alle beroepsgericht eindonderwijs overwogen dient te worden;

spreekt als haar mening uit dat er in het beleidsprogramma Onderwijs één hoofdstuk gewijd dient te worden aan de financiering en bekostiging van het tertiair en quartair onderwijs, waarin het de onderdelen m.b.t. financiering uit 12.2 en 12.3 ondergebracht worden, met inachtneming van voorgaande overwegingen en oordelen;

verzoekt het Hoofdbestuur het beleidsprogramma dienovereenkomstig te herzien,

en gaat over tot de orde van de dag.

HOOFDSTUK 10

KERNGEDACHTE van het ontwerp-programma Hoofdstuk

EMANCIPATIE VAN VROUWEN EN MANNEN. (ECD pag. 6/7)

D'66 ziet emancipatie als een persoonlijk en maatschappelijk proces van verandering en groei, dat moet leiden tot een grotere keuzevrijheid van vrouwen en mannen om individueel en gezamenlijk vorm en inhoud te geven aan leven en samenleving. Het streven naar een geëmancipeerde samenleving is een essentieel onderdeel van de D'66-doelstellingen.

D'66 vindt dat de overheid actief stimulerend en doelgericht voorwaardenscheppend de emancipatie van mannen en vrouwen dient te begeleiden. Om een evenwichtige ontwikkeling van dit proces te bevorderen is een veelheid van samenhangende overheidsmaatregelen noodzakelijk. Omdat de startpositie van vrouwen in dit proces relatief ongunstig is, acht D'66 het gewenst, dat aan maatregelen die meer in het bijzonder op vrouwen zijn gericht, een hoge prioriteit wordt gegeven.

ESSENTIELE BESLISPUNTEN (ECD pag. 7/8: Concrete beleidsvoornemens)

- D'66 wil de instelling van een Minister voor Emancipatiezaken, voorzien van een goed toegeruste ambtenarenstaf en een adequaat budget.
- De wetgeving moet zo spoedig mogelijk worden geïndividualiseerd. Voorrang moet worden gegeven aan herziening van de sociale en de fiscale wetgeving.
Het onderscheid naar geslacht en leeftijd dient hierbij te verdwijnen.
- D'66 streeft naar de instelling van een commissie, die de (toekomstige) anti-sekse-discriminatie op naleving controleert.
- Het vak "emancipatie en onderwijs" wordt verplicht in de opleiding/bijbscholing van onderwijsgeevenden e.d.
- D'66 streeft naar algemene arbeidstijdverkorting als een middel tot rechtvaardige verdeling van werkzaamheden.
- Voor de korte en middellange termijn worden diverse vormen van deeltijdarbeid gestimuleerd.
- D'66 wil het overwerk beperken en streven naar een daling van de wettelijk geregelde arbeidstijd.
- In internationaal verband streven naar opname van de waarde van huishoudelijke arbeid in de berekening van het nationaal inkomen.
- Er komen verlofregelingen, zowel ten behoeve van vaders als moeders, om hen gelijkelijk in staat te stellen voor hun kinderen te zorgen.
- Kinderopvang behoort in beginsel tot de basisvoorzieningen; hierbij kan een eigen bijdrage worden gevraagd volgens het draagkrachtprincipe.
- Vergadertijden en -technieken moeten worden aangepast, opdat meer vrouwen aan de besluitvorming kunnen deelnemen.
- Buitenlandse werknemers c.q. culturele minderheden hebben recht op een actieve beleving van hun eigen cultuurwaarden.

AMENDEMENT 1

Indiëners : Nel Vreugdenhil e.a.

Woordvoerder: Jaap Bregman.

Pagina 6, vierde kolom, en pagina 7, eerste kolom

Tekstgedeelte "Emancipatie is een persoonlijk en ..." tot en met "... volledige ontplooiing van beide sexen" (pagina 7, eerste kolom) vervangen door volgende tekst:

In een geëmancipeerde samenleving is geen plaats meer voor discriminatie van de mens. De opheffing van alle vormen van achterstelling van de mens, zoals b.v. op grond van geslacht, huidskleur, seksuele geaardheid, geloofs- overtuiging, leefvorm, lichamelijke of geestelijke beperkingen, leeftijd, nationaliteit enz., is voor D'66 dan ook het principiële uitgangspunt van een emancipatie-beleid.

Betekent "emancipatio" letterlijk vrijmaking uit slavernij of lijfeigen- schap, thans wordt de term "emanciperen" gedefinieerd als:

- vrijmaken,
- mondig verklaren,
- gelijkstellen voor de wet.

Emancipatie is dus vooral een streven gericht op het wegnemen van onder- scheid makende bepalingen, beoordelingscriteria, gedragsnormen enz., teneinde de ontplooiingskansen voor elk individu volgens zijn eigen wensen en mogelijkheden te optimaliseren.

D'66 onderschrijft de doelstellingen van een emancipatiebeleid, zoals ge- formuleerd door de Emancipatie-Kommissie en ondersteund door de vorige en huidige regering:

1. Doorbreking van rolbeperkingen voor mannen en vrouwen.
2. Het inhalen van achterstanden:
  - bij vrouwen in rechten, onderwijsniveau, arbeidsproces en maatschappelijke participatie;
  - bij mannen in participatie in de persoonlijke levenssfeer.
3. Het bevorderen van waardering bij mannen en vrouwen van eigenschappen en activiteiten die traditioneel aan het vrouw-zijn worden gekoppeld.

Daarbij staat de emancipatie van de vrouw centraal. Gezien haar achter- gestelde positie en de daaruit voortvloeiende beperkingen in mogelijkheden voor ongeveer de helft van de bevolking om zelf vorm en inhoud aan het leven te geven, is dit terecht. Echter de emancipatie van de man mag niet worden vergeten.

Wanneer men zich een samenleving voor ogen stelt met gelijke maatschappe- lijke ontplooiingskansen voor alle mensen, met doorbreking van traditieeel bepaalde maatschappelijke rolpatronen, dan dient een toenemende individa- lisering van de samenleving, zoals die zich thans begint af te tekenen, niet alleen positief te worden benaderd, maar vooral ook actief - door maatregelen van wetgeving en bestuur - te worden bevorderd.

Van der

AMENDEMENT 2

Indiener : H. Kernkamp e.a.

Woordvoerder: Joop Baars.

Uwaz

Pagina 6, vierde kolom

Voorstel: de eerste zin van Hoofdstuk 10, die begint met
"Emancipatie is een ... " schrappen.

AMENDEMENT 3

Indiener : P. Bierenbroodspot e.a.

Woordvoerder: P. Bierenbroodspot of Frank Baas.

angewez
afgeand

Pagina 6, vierde kolom

Na eerste alinea invoegen volgende tekst:

De verschillende status van man en vrouw in onze samenleving berust in zijn meest wezenlijke vorm op een verschillend maatschappelijk waardeoordeel over man en vrouw.

Een overheid, die werkelijk een emancipatie van man en vrouw voorstaat, dient zich actief bezig te houden met een verandering van dit waardeoordeel (of vooroordeel) en haar beleidsbeslissingen primair daarop af te stemmen.

AMENDEMENT 4

Indiener : M. Clasener e.a.

Woordvoerder: M. Clasener.

Uwaz

Pagina 6, vierde kolom

Schrappen: "Zij zijn zichtbaar in alle groeperingen, zoals de geestelijke en lichamelijke gehandicapten, culturele minderheden."

AMENDEMENT 5

Indiener : Marijke Hopman e.a.

Woordvoerder: Marijke Hopman.

angewez

Pagina 6, vierde kolom, regel 21

Voorstel: "Zij zijn zichtbaar in alle groeperingen, zoals de geestelijk en lichamenlijk gehandicapten, culturele minderheden."

vervangen door:

Nog grotere achterstelling vinden we bij geestelijk en lichamenlijk gehandicapte vrouwen en culturele minderheden. Deze groeperingen verdienen extra aandacht.

AMENDEMENT 6

Indieners : J.Oldenziel-Postma.

Woordvoerder: J.Oldenziel-Postma.

J. Oldenziel-Postma

Pagina 6, vierde kolom

De laatste zin van de derde alinea, beginnend met "Zij zijn ..." en eindigende met "culturele minderheden." laten vervallen.

AMENDEMENT 7

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder: Ans Karsdorp.

E. Moes

Pagina 6, vierde kolom, zesde regel van onderen

"De verzorgende werkzaamheden van alle dag" veranderen in:
De huishoudelijke werkzaamheden

AMENDEMENT 8

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder: Ans Karsdorp.

de tekst wordt aangepast

Pagina 6, vierde kolom, laatste zin:

"Deze verzorgende werkzaamheden zijn vrijwel onzichtbaar" te wijzigen als volgt:

"vrijwel onzichtbaar" te laten vervallen en

"zij tellen niet mee" te wijzigen in: "en tellen niet mee."

AMENDEMENT 9

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder: Ans Karsdorp.

de naam

Pagina 7, eerste kolom, tweede gedachtestreepje

" - Gelijke kansen op deelname aan alle sectoren en alle niveau's van betaalde arbeid"

te wijzigen in:

- Gelijke kansen op deelname aan alle sectoren en alle niveau's van de betaalde en van de onbetaalde arbeid, inclusief de huishoudelijk verzorgende.

De derde doelstelling vervalt hiermee.

AMENDEMENT 10

Indieners : E. Moes e.a.
Woordvoerder: Ans Karsdorp.

reproven

Pagina 7, tweede kolom bovenaan

"Hierom zal D'66 er voor pleiten" veranderen in:

D'66 zal er voor pleiten ...

*10a pag 7 verlaten d edicna tebrk
meigid*

AMENDEMENT 11

Indieners : J.H. Apotheker e.a.
Woordvoerder: Geerten van Empel.

Uwagan

Pagina 7, tweede kolom, eerste en tweede regel

"alle overheidsmaatregelen" vervangen door:

alle daarvoor in aanmerking komende overheidsmaatregelen.

AMENDEMENT 12

Indieners : E. Moes e.a.
Woordvoerder: Ans Karsdorp.

abgloome

Pagina 7, tweede kolom, regel 28

"De algemene doelstellingen van D'66 laten hier geen ruimte voor twijfel ..." te wijzigen in:

D'66 kiest voor dit laatste.

AMENDEMENT 13

Indieners : Y. van Wagensveld e.a.
Woordvoerder: Y. van Wagensveld.

Pagina 7, tweede kolom, eerste gedachtestreepje, tweede alinea

Toe te voegen na: "... welke de effecten hiervan voor de emancipatie-doelstellingen beschrijft." :

Dit zal bijvoorbeeld dienen te gelden voor alle beleidsvoornemens en wetsvoorstellen op het gebied van ruimtelijke ordening en het bouwbeleid.

verwekt + 20

AMENDEMENT 14

Indieners : Y. van Wagensveld e.a.

Woordvoerder: Y. van Wagensveld.

Pagina 7, tweede kolom, 10de regel van onderaf

Na: "... Voorts voert deze minister het beleid terzake van specifieke emancipatie-activiteiten en emancipatie-werk."

toe te voegen:

Aan dit ministerie dient te worden aangehaakt, een coördinatiepunt in het kader van emancipatieonderzoek, dat tevens onderwijs en voorlichting stimuleert rond emancipatie en beleid."

AMENDEMENT 15

Indieners : Y. van Wagensveld e.a.

Woordvoerder: Y. van Wagensveld.

Pagina 7, tweede kolom, 7de regel van onderaf

"Hiertoe dient de minister te beschikken over een goed toegeruste ambtenarenstaf en een adequaat budget" te wijzigen in:

Bij het instellen van het Ministerie voor Emancipatiezaken dienen voldoende condities aanwezig te zijn om dit Ministerie te laten functioneren.

AMENDEMENT 16

Indieners : Y. van Wagensveld e.a.

Woordvoerder: Y. van Wagensveld.

Pagina 7, tweede kolom onderaan en derde kolom bovenaan

"Het grote gewicht dat D'66 aan adviezen van de (toekomstige) Emancipatieraad toekent, zal hieruit blijken dat binnen drie maanden na het verschijnen van een advies een officiële reactie wordt gegeven door de betrokken bewinds- perso(o)n(en)."

te wijzigen in:

Het grote gewicht dat D'66 aan adviezen van de (toekomstige) Emancipatieraad toekent, komt tot uitdrukking in het feit dat D'66 binnen drie maanden na het verschijnen van een advies van de Emancipatieraad een officiële reactie eist.

Zodagen

abraham

AMENDEMENT 17

Indieners : Y. van Wagenveld e.a.

Woordvoerder: Y. van Wagenveld.

Pagina 7, kolom 3, regel 5 van bovenaf

"De Emancipatieraad dient overigens te beschikken over een goed toe-geruste ambtenarenstaf"

te wijzigen in:

Er dienen voldoende condities aanwezig te zijn om de Emancipatieraad te laten functioneren.

*keuzevrijheid +
aangesteld*

AMENDEMENT 18

Indieners : G. van Empel e.a.

Woordvoerder: G. van Empel.

Pagina 7, derde kolom bovenaan

Te schrappen de zin: " - Om de keuzevrijheid .... individualisering van de wetgeving .... naar geslacht en leefvorm."

Daarvoor in de plaats moet komen:

Emancipatie werd boven omschreven als grotere keuzevrijheid om individueel en gezamenlijk vorm en inhoud te geven aan leven en samenleven. Emancipatie kan daarom niet buiten een herbezinning op de betekenis van de relatie als ordeningsmoment van de samenleving. Bij deze herbezinning kiest D'66 als uitgangspunten:

keuzevrijheid: de mogelijkheid voor burgers om zelf een juridische vorm te kiezen voor hun samenleven;

gelijkheid: samenlevingsvormen die de gemeenschap aanbiedt dienen voor allen toegankelijk te zijn;

gelijkwaardigheid: de overheid waarborgt dat samenlevingsvormen een evenwichtige verdeling van rechten en plichten behelzen en een gelijkwaardige positie van betrokkenen verzekeren.

Bij de vaststelling van rechten en plichten van een burger jegens de gemeenschap houdt de overheid op tal van plaatsen rekening met de samenlevingsvorm waarin die burger staat. Vaak gebeurt dit op onevenwichtige en willekeurige wijze. D'66 erkent het recht van de burger zelf te kiezen of en in hoeverre de gekozen samenlevingsvorm doorwerkt in zijn verhouding tot de overheid, mits die keuze maar samenhangend is in die zin dat wie op het ene terrein rechten aan zijn samenlevingsvorm wil onttelen op het andere terrein ook lasten moet aanvaarden.

Deze herbezinning zal moeten leiden tot hervormingen in de wetgeving.

*alleen
nouw*

18a

Keuzewapen

AMENDEMENT 19

Indieneren : Ans Karsdorp-Samson.

Woordvoerder: Ans Karsdorp.

algemeen
Pagina 7, derde kolom, paragraaf Enkele concrete beleidsvoornemens, algemeen
Toevoegen:

- De overheid dient zich soepel en stimulerend op te stellen ten aanzien van emancipatie-activiteiten aan de basis.

AMENDEMENT 20

Indieneren : Marijke Hopman-Rock e.a.

Woordvoerder: Marijke Hopman-Rock.

Pagina 7, derde kolom

Toevoegen aan de voorgestelde tekst onder "algemeen":

- Werk
+ 13*
- D'66 acht het van groot belang de emancipatiegedachte toe te passen op het terrein van de ruimtelijke ordening. Immers, ruimtelijke ordening beoogt het tot stand brengen van de best denkbare wederkerige aanpassing van ruimte en samenleving. Van belang voor de herverdeling van taken binnen het gezin zijn o.a. de woon-werk afstand (vermindering van de noodzaak tot mobiliteit) en de afstand van de woning tot voorzieningen zoals wasserettes, crèches, meeneemrestaurants, enz. Verder dienen de woonmogelijkheden voor alleenwonenden en voor andere samenlevingsvormen dan het gezin te worden verruimd.

AMENDEMENT 21

Indieneren : E. Moes e.a.

Woordvoerder: Ans Karsdorp.

algemeen
Pagina 6, derde kolom, onderdeel organisatie van emancipatieactiviteiten, regel 19 van boven

"Vooralsnog" wijzigen in: Voorlopig ....

AMENDEMENT 22

Indieneren : E. Moes e.a.

Woordvoerder: Ans Karsdorp.

algemeen
Pagina 7, derde kolom, onderdeel organisatie van emancipatieactiviteiten, regel 23

"en werksoort" laten vervallen.

AMENDEMENT 23

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder: Ans Karsdorp.

Ans Karsdorp

Pagina 7, derde kolom, eerste gedachtestreepje

"... en geen regionale of plaatselijke ongelijkheden en ontwikkelingsmogelijkheden ontstaan"

te wijzigen in:

Tevens kan hiermee worden voorkomen dat er een budgetaire vermenging ontstaat tussen sociaal-cultureel werk en emancipatieactiviteiten.

inz

AMENDEMENT 24

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 7, kolom 3, "(organisatie van) emancipatie-activiteiten en -werk", tweede gedachtestreepje

bevoegdheden

"In het kader van de (toekomstige) anti-sekse-discriminatie wetgeving wil D'66 een goede controle op de naleving hiervan. Zij streeft naar de instelling van een commissie die vergaande controlerende en sanctionerende bevoegdheden heeft."

te wijzigen in:

In het kader van de (toekomstige) anti-sekse-discriminatie wetgeving wil D'66 een goede controle op de naleving hiervan. Voor de burger moet er een wettelijke beroepsmogelijkheid zijn, zodat de wet ook geheel volgens zijn bedoeling functioneren kan.

ten

en

it

en,

AMENDEMENT 25

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 7, derde kolom, regel 47 van bovenaf (vierde gedachtestreepje)

*debu
ele
Mij*

"Hierbij wordt met name ook gedacht aan onderzoek naar selectie van thema's en (het voorkomen van) sekserol stereotyperingen in reclame en media."

te wijzigen in:

Hierbij wordt met name gedacht aan onderzoek naar datgene wat het doorbreken van rolpatronen in de weg staat, men denke bijv. aan reclame en media.

AMENDEMENT 26

na Janne
Indieners : J.Th. Le Grand e.a.

Woordvoerder: J.Th. Le Grand.

Pagina 7, derde kolom, "(organisatie van) emancipatie-activiteiten en -werk",
derde gedachtestreepje

Toegevoegd dient te worden na: "in reclame en media":

Na onderzoek dienen maatregelen te worden genomen tot oplossing van voornoemde knelpunten.

AMENDEMENT 27

Indieners : Jaap Bregman e.a.

de Bregman
Woordvoerder: Jaap Bregman.

het onderwijs
Pagina 7, derde kolom, "gelijke kansen in het onderwijs"

"Het onderwijs blijkt, ... is daarbij geen onbelangrijke faktor."

te veranderen in de volgende tekst:

De school lijkt er ogenschijnlijk voor jongens en meisjes hetzelfde uit te zien. Toch kan, gezien de structuur van het onderwijs en de verschillende toekomstverwachtingen, 'de school' mede een oorzaak zijn van de achterstandssituatie, waarin vrouwen en meisjes op verschillende gebieden verkeren. Men denke aan de arbeidsmarkt, besluitvormingsprocessen en vele andere vormen van deelname aan het maatschappelijke leven.

Over het algemeen is het opleidingsniveau van meisjes die na de schoolopleiding aan het arbeidsproces deelnemen lager dan die van jongens. Dit heeft niet alleen betrekking op de gevolgde opleiding, maar zeker ook op het gekozen vakkenpakket, dat maatschappelijk en economisch lager gewaardeerd wordt en dus beperkingen in keuzemogelijkheden en maatschappelijke weerbaarheid inhouden.

De maatschappij met alle oordelen en vooroordelen over mannen en vrouwen en de binnen de maatschappij verankerde traditionele rolpatronen zijn terug te vinden in 'de school', omdat het onderwijs voortdurend terugvalt op die maatschappij.

Hoewel veranderde opvattingen binnen de maatschappij doordringen in het onderwijs zal het nog een lang proces zijn, voordat b.v. alle aspecten van emancipatie volledig in het onderwijs doorklinken. Het gaat hierbij vooral om een mentaliteitsverandering binnen het onderwijs en wel vooral het dagonderwijs (basisscholen en voortgezet onderwijs).

Als we ervan uitgaan dat 'de school' een grote invloed heeft op de individuele ontplooiing en vorming van jongens en meisjes, dan is het van groot belang dat het onderwijs niet afwacht, maar juist een voortrekkersrol aanneemt.

Wil men de achterstandssituatie, waarin meisjes en vrouwen verkeren, echt gewerken, dan is het een voorwaarde dat onderwijsgeevenden zich bewust worden van de emancipatieproblematiek en deze als zodanig integraal opnemen in het leerplan.

AMENDEMENT 28

Indieners : Jaap Bregman e.a.

Woordvoerder: Jaap Bregman.

Pagina 7, derde kolom, onderdeel "gelijke kansen in het onderwijs"

Tekstgedeelte "Het onderwijs blijkt ..." tot en met "...traditionele toekomstverwachtingen" vervangen door volgende tekst:

De school lijkt er ogenschijnlijk hetzelfde uit te zien voor jongens als voor meisjes. Toch kan de school voor meisjes mede een oorzaak zijn van de achterstandsituatie waarin vrouwen en meisjes op verschillende gebieden verkeren - op de arbeidsmarkt, de deelname aan het maatschappelijke leven enz

Meisjes stappen op een lager peil de school uit en de arbeidsmarkt binnen. Ze zijn gemiddeld lager gekwalificeerd dan jongens, niet alleen wat betreft de gevolgde school/opleiding, maar m.n. ook wat betreft de binnen de opleiding gekozen vakkenpakketten die maatschappelijk en economisch lager gewaardeerd worden en dus een beperking t.a.v. verdere keuzemogelijkheden en maatschappelijke weerbaarheid inhouden.

De maatschappij met al zijn oordelen en vooroordelen over mannen en vrouwen (enz.) is terug te vinden in 'de school' en het onderwijs valt vanzelfspreken steeds terug op die maatschappij.

Veranderende opvattingen in de maatschappij dringen door in het onderwijs en dat geldt ook voor de emancipatiegedachte. Het zal echter lang duren voordat deze gedachte in het onderwijs volledig wordt aanvaard als er op dat gebied geen actief beleid wordt gevoerd. Het gaat hier vooral om een mentaliteitskwestie in het onderwijs en wel vooral het dagonderwijs (basisscholen en voortgezet onderwijs).

Wil men de achterstandsituatie waarin meisjes en vrouwen verkeren wegwerken, dan is het een voorwaarde dat onderwijskrachten zich bewust worden van de emancipatieproblematiek.

AMENDEMENT 29

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 7, derde kolom, onderdeel "gelijke kansen in het onderwijs"
37ste regel van onderaf

"de gescheidenheid" veranderen in: de verschillen.

AMENDEMENT 30

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 7, derde kolom, onderdeel "gelijke kansen in het onderwijs"
24ste regel van onderaf

"geproblematiseerd" veranderen in: onderkend.

AMENDEMENT 31

aamjen

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 7, derde kolom, regel 22 van onderaf

"De zelfredzaamheid van jongens is bijv. geringer dan die van meisjes"
te wijzigen in:

De zelfredzaamheid van jongens ten aanzien van eenvoudige verzorgende
taken is bijv. geringer dan die van meisjes.

AMENDEMENT 32

h.w.

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 7, derde kolom, regel 22 van onderaf

"De zelfredzaamheid van jongens is bijv. geringer dan die van meisjes"
te laten vervallen, en de volgende regel in die zin aan te passen.

AMENDEMENT 33

abjen

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 7, derde kolom, 13de regel van onderaf

"Voor het inhalen van onderwijsachterstanden van vrouwen kunnen diverse
vormen van volwasseneneducatie van groot belang zijn."

te wijzigen in:

Voor het inhalen van onderwijsachterstanden zijn diverse vormen van vol-
wasseneneducatie van groot belang.

AMENDEMENT 34

Indieners : M. Clasener e.a.

Woordvoerder: M. Clasener.

myeth

Pagina 7, derde kolom, tweede alinea van onderaf

" - dat basis-vaardigheden met betrekking tot verzorging van zichzelf
en anderen als vak worden opgenomen"

te schrappen.

AMENDEMENT 35

Indieners : J.Th. Le Grand e.a.

Woordvoerder: J.Th. Le Grand.

gevoegd

Pagina 7, vierde kolom bovenaan, paragraaf "gelijke kansen in het onderwijs"
eerste gedachtestreepje:

" - dat gestreefd wordt naar een (ev. tijdelijke) uitbreiding van
verplichte vakken in het onderwijs"

te vervangen door:

- dat gestreefd wordt naar een uitbreiding van verplichte vakken
in het onderwijs.

AMENDEMENT 36

Indieners : Riet Fruytier e.a.

Woordvoerder: Riet Fruytier.

opgenomen

Pagina 7, vierde kolom, tweede gedachtestreepje

a) (vierde regel) "dat het vak" te vervangen door: dat het onderdeel

b) (zesde en zevende regel): "wordt opgenomen als verplicht onderdeel van"
te vervangen door:
als een rode draad moet lopen door alle

AMENDEMENT 37

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

opgenomen

Pagina 7, "gelijke kansen in het onderwijs", vierde kolom

Aan de paragraaf "gelijke kansen in het onderwijs" toe te voegen:

Voor leerlingen in het voortgezet onderwijs dient het onderwerp Emancipatie
in het leerplan te worden opgenomen. Het emancipatieproces dient in vakken
als maatschappijleer, economie en geschiedenis als verplicht onderdeel te
worden geïntegreerd.

AMENDEMENT 38

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

opgenomen

Pagina 7, vierde kolom, regel 34 van bovenaf

"Deelname aan diverse vormen van vrijwilligerswerk ..... meer problemen
op dan voor mannen"

te laten vervallen en in redactioneel aangepaste vorm op te nemen op
blz.8, waar ook gesproken wordt over vrijwilligerswerk.

AMENDEMENT 39

Indieners : Marijke Hopman e.a.
Woordvoerder: Marijke Hopman.

"11/12" = "gd"

Pagina 7, vierde kolom halverwege

"Mede in dit licht wil D'66:

- streven naar een algemene arbeidstijdverkorting, met tevens uitbreiding van de bedrijfstak, m.n. voor de verkrijging van goederen en diensten."

vervangen door:

Mede in dit licht wil D'66:

- streven naar een algemene arbeidstijdverkorting.

AMENDEMENT 40

Indieners : Stroeven e.a.
Woordvoerder:

Pagina 7, vierde kolom halverwege

Onder "Mede in dit licht uit D'66" schrappen onder het eerste gedachte-streepje de zinsnede "met tevens .... goederen en diensten."

AMENDEMENT 41

Indieners : G.J. Wijers e.a.
Woordvoerder:

Pagina 7, vierde kolom bij vijfde gedachtenstreepje

(streven naar een algemene arbeidstijdverkorting) dienen de woorden "met tevens uitbreiding van de bedrijfstak" vervangen te worden door: met gelijktijdige verlenging van de bedrijfstijd.

AMENDEMENT 42

Indieners : Vreugdenhil e.a.
Woordvoerder:

Pagina 7, vierde kolom, 36ste regel van onderaf

"Mede in dit licht wil D'66

- streven naar een algemene arbeidstijdverkorting, met tevens uitbreiding van de bedrijfstak, m.n. voor de verkrijging van goederen en diensten."

te wijzigen in:

Mede in dit licht wil D'66:

- streven naar een algemene arbeidstijdverkorting, zo mogelijk samengaand met uitbreiding van bedrijfstijden, zodat meer mensen kunnen deelnemen aan het arbeidsproces en ook gemakkelijker gebruik kunnen maken van diensten en meer in staat zijn om goederen te verkrijgen.

aanpassen

grA "1/2 arbeidstijd per week" of meer

AMENDEMENT 43

Indieners : Nell Vreugdenhil e.a.

Woordvoerder:

Pagina 7, kolom 4, regel 32 van onderaf

"dat voor de korte en middellange termijn" t/m "en beroepen te komen."
moet als tweede gedachtenstreepje na: "Mede in dit licht wil D'66"
worden geplaatst.

AMENDEMENT 44

Indieners : Nell Vreugdenhil e.a.

Woordvoerder:

Pagina 7, vierde kolom, regel 15 van onderaf

"-onderzoek naar de mogelijkheden om volletijdsfuncties te splitsen,
waaronder begrepen de bij deze functies behorende bevoegdheden en macht."
verplaatsen naar eerste gedachtenstreepje na "Mede in dit licht wil D'66:"
(dus daar invoegen).

AMENDEMENT 45

Indieners : Jan Bulthuis e.a.

Woordvoerder: Hans Minderhoud.

Pagina 7, vierde kolom, laatste alinea

De zin: "Overwegen om ... voor vrouwen toe te passen."

wijzigen in:

In die sectoren en op die niveaus van betaalde arbeid waar een ernstige
ondervertegenwoordiging van vrouwen blijkt, dient tijdelijk een voor-
keursbehandeling voor vrouwen toegepast te worden, d.w.z. dat bij gelijke
kwaliteit de voorkeur wordt gegeven aan een vrouw.

AMENDEMENT 46

Indieners : Ruud Kreijger e.a.

Woordvoerder:

Pagina 7, vierde kolom, laatste gedachtenstreepje

De zin "- overwegen om in die sectoren en op die niveau's waar ..."
tot en met "doorbreken van betaalde vrouwen- en ammenarbeid."
geheel te schrappen.

AMENDEMENT 47

Indieners : Jan Bulthuis e.a.

Woordvoerder: Hans Minderhoud.

Pagina 7, vierde kolom, laatste alinea

De zin: "Onderzoek moet worden bevorderd ... betaalde vrouwen- en mannenarbeid." laten vervallen.

AMENDEMENT 48

Indieners : M. Clasener e.a.

Woordvoerder: M. Clasener.

Pagina 7, vierde kolom

Toevoegen:

D'66 is voorstander van opheffing van het verbod op nachtarbeid voor vrouwen.

blewazen

afgevoerd
Engel ←

AMENDEMENT 49

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

-Pagina 8, eerste kolom, tweede gedachtenstreepje

"- ... streven naar een aflopen wettelijk maximum van arbeidstijd" veranderen in:

- .... streven naar een vermindering van het thans wettelijk geldend maximum van de arbeidstijd.

AMENDEMENT 50

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 8, eerste kolom, vierde gedachtenstreepje

" - een bepaald percentage, b.v. 30%, van de gelden voor werkloosheidsbestrijding reserveren voor werkloze vrouwen."

te wijzigen in:

Gelden voor werkloosheidsbestrijding dienen gereserveerd te worden voor werkloze vrouwen.

AMENDEMENT 51

Indieners : J.Th. Le Grand e.a.

Woordvoerder: J.Th. Le Grand.

Pagina 8, eerste kolom, vierde gedachtenstreepje

" - een bepaald percentage, bv. 30%, van de gelden voor werkloosheidsbestrijding reserveren voor werkloze vrouwen"

vervangen door:

- een bepaald percentage extra van de gelden voor werkloosheidsbestrijding reserveren voor werkloze vrouwen.

AMENDEMENT 52

Indieners : J.Th. Le Grand e.a.

Woordvoerder: J.Th. Le Grand.

Pagina 8, eerste kolom, vijfde gedachtenstreepje

" - met internationale partners overleg openen over de vraag of en op welke wijze de waarde van huishoudelijke arbeid in de berekening van het nationaal inkomen kan worden opgenomen."

vervangen door:

- onderzoeken of en op welke wijze de waarde van huishoudelijke arbeid in de berekening van het nationaal inkomen kan worden opgenomen.

AMENDEMENT 53

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 8, eerste kolom, 18de regel van bovenaf

De woorden "internationale partners" te schrappen.

AMENDEMENT 54

Indieners : J.Th. Le Grand e.a.

Woordvoerder: J.Th. Le Grand.

Pagina 8, eerste kolom, zesde gedachtenstreepje

" - kennis en ervaring, opgedaan in het vrijwilligerswerk, meewegen bij selectie, inschaling en salariering van een betaalde arbeidsplaats."

vervangen door:

- kennis en ervaring, opgedaan in onbetaald werk (b.v. vrijwilligerswerk, huishoudelijk of verenigingswerk) laten meewegen bij selectie, inschaling en salariering van een betaalde arbeidsplaats.

AMENDEMENT 55

Indieners : Jaap Bregman e.a.

Woordvoerder:

Pagina 8, eerste kolom, 27ste regel van bovenaf

Na "kennis en ervaring opgedaan in het vrijwilligerswerk, meewegen bij selectie, inschaling en salariëring van een betaalde arbeidsplaats"

toevoegen:

- streven naar vrijwilligerscontracten, waarin eenvoudige overeenkomsten basisrechten en -plichten van vrijwilligers worden opgenomen.
- stimuleren dat er een netwerk komt van vrijwilligerscentrales, in die zin dat in deze centrales alle werksoorten voor vrijwilligers bijeen komen, zodat traditionele keuzen voor mannen en vrouwen doorbroken kunnen worden.
- onderzoeken of het wenselijk is dat vrijwilligerscentrales aangehaakt worden bij arbeidsbureau's.
- het activeren van vrijwilligerswerk mag nimmer bezuinigingen tot doel hebben en het beleid mag er niet op gericht zijn betaalde arbeid te vervangen door vrijwilligerswerk.

AMENDEMENT 56

Indieners : J.Th. Le Grand e.a.

Woordvoerder: J.Th. Le Grand.

Pagina 8, eerste kolom, achtste gedachtenstreepje

" - uitbreiding van het (medische) zwangerschapsverlof tot minimaal vier maanden"

aan te vullen met:

op te nemen, in onderling overleg, door de vader en de moeder.

AMENDEMENT 57

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 8, eerste kolom, 9de gedachtenstreepje

" - dat opvang van kinderen beneden de leerplichtige leeftijd en buitenschoolse opvang in beginsel enz. ...."

" in beginsel " laten vervallen.

AMENDEMENT 58

Indieners : Jan Bulthuis e.a.

Woordvoerder: Hans Minderhoud.

Pagina 8, eerste kolom, laatste twee alinea's

" - dat opvang van kinderen ... " t/m " ... op andere wijze als criterium gelden." laten vervallen.

AMENDEMENT 59

Indieners : G.J. Wijers e.a.

Woordvoerder:

Pagina 8, eerste kolom, bij 9de gedachtenstreepje

(dat opvang van kinderen ...) moeten de woorden:

"voor deze opvang kan een financiële tegemoetkoming" vervangen worden door:

voor deze opvang dient een financiële tegemoetkoming.

AMENDEMENT 60

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 8, eerste kolom, 9de regel van onderaf

"Deelname aan besluitvorming enz. ..."

wijzigen in:

Ook deelname aan besluitvorming is ongelijk verdeeld over mannen en vrouwen.

AMENDEMENT 61

Indieners : M. Clasener e.a.

Woordvoerder:

Pagina 8, eerste en tweede kolom

"aanpassing van vergadertijden zodanig . . . . mogelijk wordt" te schrappen.

AMENDEMENT 62

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 8, tweede kolom, eerste regel van bovenaf

" ... zodanig, dat het combineren van huishoudelijke en verzorgende werkzaamheden met het functioneren in besluitvormingsorganen mogelijk wordt."

te schrappen de woorden: "huishoudelijke en verzorgende".

AMENDEMENT 63

Indieners : Geerten van Empel.
Woordvoerder: Geerten van Empel.

Pagina 8, tweede kolom

De zinsnede: "Aanpassing van vergadertechnieken zodanig, dat drempels worden weggenomen voor deelname van vrouwen" te schrappen.

AMENDEMENT 64

Indieners : E. Moes e.a.
Woordvoerder:

Pagina 8, tweede kolom, zesde regel

" - aanpassing van vergadertechnieken zodanig, dat drempels worden weggenomen voor deelname van vrouwen."

te wijzigen in:

zodanige condities scheppen dat drempels voor deelname aan de besluitvorming worden verlaagd.

AMENDEMENT 65

Indieners : Marijke Hopman e.a.
Woordvoerder: Marijke Hopman.

Pagina 8, tweede kolom

" - aanpassing van vergadertechnieken zodanig dat drempels worden weggenomen voor deelname van vrouwen"

vervangen door:

- verbetering van vergadertechnieken zodanig dat zoveel mogelijk mensen daadwerkelijk mee kunnen doen aan het besluitvormingsproces.

AMENDEMENT 66

Indieners : Jaap Bregman e.a.
Woordvoerder: Jaap Bregman.

Pagina 8, tweede kolom

De titel "Tenslotte" als volgt te wijzigen:
Internationale aspecten van emancipatie.

Indieners : E. Moes e.a.

Woordvoerder:

Pagina 8, tweede kolom

Tenslotte, 3de gedachtenstreepje:

"Om te voorkomen dat ambtenaren met buitenlandse dienst ..."

veranderen in:

ambtenaren in buitenlandse dienst ...